

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2022

Tereza Bubeníková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Znalec a znalecký posudek jako jeden z důkazních
prostředků v civilním řízení**

Zpracovala: Tereza Bubeníková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D.

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza BUBENÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0018P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Znalec a znalecký posudek jako jeden z důkazních prostředků v civilním řízení**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Důkazní prostředky v civilním řízení
3. Znalecký posudek
4. Znalec
5. Odpovědnost znalce za škodu
6. Úprava znalecké činnosti v zahraničí
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2021

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Znalec a znalecký posudek jako jeden z důkazních prostředků v civilním řízení* zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou diplomovou práci čerpala, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.“

V Plzni 27. března 2022

Tereza Bubeníková

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Zdeňku Pulkrábkovi, Ph.D. nejen za odborné vedení, ale také za ochotu, cenné rady a připomínky, které mi během vypracování této diplomové práce poskytl. Současně bych ráda poděkovala celé mé rodině, jmenovitě pak mé babičce paní Marcelle Fliegerové, za veškerou podporu a pomoc během studia.

Seznam použitých zkratk

ABGB	JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie (Všeobecný zákoník občanský)
ArchZ	zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
GebAB	BGBG Nr. 136/1975, Gebührenanspruchsgesetz (Zákon o poplatcích)
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
KontŘ	zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ve znění pozdějších předpisů
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SDG	BGBI Nr. 137/1975, Bundesgesetz über die allgemein beeideten und gerichtlich zertifizierten Sachverständigen und Dolmetscher (Federální zákon o obecně přísězných a soudních znalcích a tlumočnících)

SpŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších právních předpisů
StGB	BGBI Nr. 60/1974, Strafgesetzbuch (Rakouský trestní zákoník)
StPO	BGBI Nr. 631/1975, Strafprozeßordnung (Rakouský trestní řád)
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZnalČinV	vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
ZnalOdmV	vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném
ZnalOdvV	vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví
ZnalV 1967	vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
ZnalZ	zákon č. 254/2019 Sb., zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
ZnalZ SR	zákon č. 382/2004 Z.z, Zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
ZnalZ 1967	zákon č. 36/1967 Sb., zákon o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
ZPO	RGBl Nr. 113/1895, Zivilprozessordnung (Rakouský občanský soudní řád)

ZŘS zákon č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních,
ve znění pozdějších předpisů

ÚS Ústavní soud České republiky

NS Nejvyšší soud České republiky

KS krajský soud

OS okresní soud

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Důkazní prostředky v civilním řízení.....	4
2.1. Dokazování v civilním procesu.....	4
2.2. Institut důkazních prostředků.....	5
2.2.1. Dělení důkazních prostředků.....	7
2.3. Důkazní prostředky dle OSŘ.....	7
2.3.1. Výslech svědka.....	8
2.3.2. Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob.....	10
2.3.3. Listiny.....	11
2.3.4. Ohledání.....	12
2.3.5. Výslech účastníka.....	13
3. Znalecký posudek.....	15
3.1. Znalecký posudek jako důkazní prostředek.....	15
3.1.1. Znalecký posudek versus odborné vyjádření.....	16
3.1.2. Znalecký posudek dle §127a OSŘ.....	17
3.2. Způsob podání znaleckého posudku.....	19
3.3. Vlastnosti znaleckého posudku.....	20
3.3.1. Pravdivost.....	21
3.3.2. Přezkoumatelnost.....	21
3.3.3. Úplnost.....	22
3.4. Náležitosti znaleckého posudku.....	23
3.4.1. Zvláštní formální náležitosti.....	25
3.4.2. Obsahové náležitosti.....	26
3.5. Hodnocení znaleckého posudku.....	28
3.5.1. Hodnocení znaleckého posudku jako samostatného důkazu.....	29
3.5.2. Hodnocení znaleckého posudku v souvislosti s ostatními důkazy.....	30
3.5.3. Vady znaleckého posudku.....	31

3.5.4.	Revizní znalecký posudek	32
3.6.	Uchovávaní a evidence znaleckých posudků	35
3.6.1.	Povinnost uchovávat znalecký posudek	35
3.6.2.	Evidence znaleckých posudků.....	36
4.	Znalec	38
4.1.	Vymezení pojmu „znalec“ a „znalecká činnost“	38
4.2.	Výkon znalecké činnosti	39
4.2.1.	Podmínky výkonu znalecké činnosti	40
4.2.2.	Vstupní zkouška znalce	42
4.2.3.	Oprávnění k výkonu znalecké činnosti.....	45
4.2.4.	Seznam znalců a seznam znaleckých oborů	47
4.3.	Práva a povinnosti znalce	49
4.3.1.	Práva znalce	49
4.3.2.	Povinnosti znalce.....	51
4.4.	Dohled nad výkonem znalecké činnosti	53
5.	Odpovědnost znalce	55
5.1.	Obecně k odpovědnosti znalce	55
5.1.1.	Pojem „odpovědnost“	55
5.1.2.	Veřejnoprávní odpovědnost znalce	56
5.1.3.	Soukromoprávní odpovědnost znalce	58
5.2.	Odpovědnost znalce za škodu	61
5.2.1.	Historický kontext odpovědnosti znalce	61
5.2.2.	Druhy znalecké odpovědnosti za škodu	62
5.2.2.1.	Odpovědnost znalce vůči objednateli znaleckého posudku ..	62
5.2.2.2.	Odpovědnost znalce vůči třetí osobě.....	64
5.2.2.3.	Odpovědnost znalce vůči orgánu veřejné moci.....	65
6.	Úprava znalecké činnosti na Slovensku a v Rakousku	68
6.1.	Slovensko	69

6.2. Rakousko	71
7. Závěr.....	75
Resumé	78
Zdroje	79

1. Úvod

„Znalecký posudek je velmi specifickým prostředkem, kterak se domoci skutkových poznatků a důkazů během civilního sporu před českým soudem.“¹ Jeho významnost a důležitost je podpořena i tím, že jde o důkazní prostředek, který je vymezen v demonstrativním výčtu důkazních prostředků v OSŘ. Jedná se o důkazní prostředek, který je využíván ve chvíli, kdy je třeba k rozhodnutí specifických a odborných znalostí. K poskytnutí těchto znalostí, jehož výsledkem je zpracování a podání znaleckého posudku, jsou na základě zvláštního zákona oprávněny osoby, které nazýváme jako tzv. znalce.

Zajisté není sporu o tom, že k vyhotovení znaleckého posudku vede značně složitý proces, k jehož pochopení je třeba znalost civilního procesu doplnit i o specifické znalosti z oboru znalectví. Právě jeho Achillovou patou byla donedávna zákonná úprava znalecké činnosti, která se po několika dlouhých letech kritiky dočkala novelizace. Zda se jednalo o krok dopředu, či nikoliv, však ukážou až následující léta praxe. Současně se odvětví civilního procesu dlouhodobě potýká s problematikou soukromých znaleckých posudků ve světle aplikace ustanovení §127a OSŘ. Není tedy divu, že otázky ohledně znalců a znaleckých posudků vyvolávají stále značnou kontroverzi, jež rozděluje nejen právnickou společnost.

Téma znalce a znaleckého posudku jako jednoho z důkazních prostředků v civilním řízení jsem si zvolila na základě dvou faktorů. Jedním jsou zkušenosti, kterých se mi dostalo během návštěv soudní síně při práci v advokátní kanceláři, a zkušenosti získané při absolvování povinně volitelného předmětu soudní praxe, jehož podstatou bylo nám, studentům, přiblížit soudní prostředí z pohledu soudce. Druhým faktorem jsou mé sympatie k soudnímu prostředí, kam bych v budoucnu své profesní kroky ráda směřovala. Výše uvedené skutečnosti na mne zanechaly dojem, že znalec a znalecký posudek jsou nedílnou součástí civilního procesu a v neposlední řadě též velmi významným institutem, který je pro soudce, odborníka na právo, nikoliv však například na medicínu a jiné obory, klíčovým při nalézání spravedlnosti.

Hlavním cílem diplomové práce je představit institut znaleckého posudku a osobu znalce v širší rovině. Diplomová práce má tak svého čtenáře přesvědčit o

¹ SVOBODA, K. *Dokazování*. Praha: ASPI – Wolters a Kluwer, 2009., s.85.

tom, že se jedná o institut zasluhující značnou míru pozornosti i nad rámec OSŘ. Dosažení hlavního cíle práce je založeno na splnění jednotlivých dílčích cílů, které tkví nejen v důkladném představení znaleckého posudku v kontextu ostatních demonstrativně vyčtených důkazních prostředků v OSŘ, představení osoby znalce a požadavků na něj kladených, ale také v přiblížení velmi opomíjeného tématu odpovědnosti znalce. Pro srovnání je jedna kapitola věnována i znalecké činnosti ve vybraných zahraničních státech, protože pokud chce člověk něco opravdu pochopit, nestačí mu základní znalosti bez širšího kontextu. Celkové pojetí problematiky je čtenáři představeno na pozadí nové zákonné úpravy znalecké činnosti, neboť ta s sebou přinesla značné množství novinek a změn. A tak v důsledku toho pevně věřím ve váš souhlas, že nejen pro právníka nemůže být nic horšího, než je znalost zastaralé právní úpravy.

Práce je členěna do 7 hlavních kapitol. První kapitola je úvod, kde je shrnuta nejen má motivace k výběru tématu této diplomové práce a jeho vymezení, ale také vytyčení dílčích cílů práce. Druhá kapitola přináší stručný přehled a vymezení demonstrativně vyčtených důkazních prostředků v OSŘ. Jejím účelem je čtenáři přiblížit systematizaci důkazních prostředků a pomoci mu tak lépe pochopit nejen proces dokazování v civilním procesu, ale též znalecký posudek lépe zasadit do tohoto systému, a tím přiblížit například jeho výhody a nevýhody ve srovnání s ostatními důkazními prostředky. Tématem třetí kapitoly je institut znaleckého posudku. Tato kapitola se ve svých jednotlivých podkapitolách věnuje nejen odlišení znaleckého posudku od odborného vyjádření, či znaleckému posudku vypracovanému ve světle §127a OSŘ, ale i jeho vlastnostem, náležitostem a v neposlední řadě jeho hodnocení. Cílem kapitoly je uchopit tematiku znaleckého posudku v rámci možností co nejvíce detailně, z toho důvodu pojednávají jednotlivé subkapitoly například i o problematice vad znaleckého posudku, či institutu revizního znaleckého posudku. Ve čtvrté kapitole je čtenáři přiblížena osoba znalce. Prostor je věnován nejen vymezení pojmu znalce a znalecké činnosti jako činnosti, kterou znalec vykonává, ale také dohledu, kterému je v důsledku jejího výkonu podroben. Je zde pojednáno i o podmínkách, které musí znalec pro umožnění zápisu do seznamu znalců splnit, a současně i o jeho právech a povinnostech. Pátou kapitolu lze označit za speciální, neboť se věnuje poměrně úzce vymezenému tématu znalecké odpovědnosti, které ačkoliv je tématem leckdy opomíjeným, není tématem méně důležitým. Práce tak přináší v této kapitole kromě obecné charakteristiky odpovědnosti znalce i její členění na odpovědnost

veřejnoprávní a soukromoprávní. Zvláštní pozornost a více prostoru je věnováno odpovědnosti znalce za škodu. Práce v této kapitole pracuje se zákony, primárně však s judikaturou, aby zajistila co možná nejpřesnější informace a reflektovala toto téma tak, jak se k němu staví praxe. Předposlední, šestá, kapitola je věnována stručnému představení úpravy znalectví na Slovensku a v Rakousku. Tyto země byly zvoleny záměrně z důvodu inspirace českého zákonodárce při vypracování ZnalZ. Sedmá kapitola představuje závěr a je mým shrnutím a zamyšlením nad předmětnou problematikou.

Po několika konzultacích s vedoucím mé diplomové práce a jeho následným svolením došlo k odchýlení od názvu kapitol č. 5 a 6 uvedených v „Zadání diplomové práce“. Ačkoliv kapitoly obsahově zůstaly nezměněny, jejich přejmenování je takto výstižnější a logičtější. Věřím, že tento krok bude k dobru mé diplomové práce.

2. Důkazní prostředky v civilním řízení

2.1. Dokazování v civilním procesu

Hlavním úkolem soudu je rozhodovat. Aby tak mohl činit, předpokládá se, že v rozhodované věci disponuje znalostmi a vědomostmi, ze kterých při této činnosti může vycházet. Okruh těchto vědomostí můžeme rozdělit dle systému kontinentálního práva na dvě skupiny, a to na poznatky právní a poznatky skutkové.² Pod pojmem právních poznatků se skrývá nutná znalost platného objektivního práva, zatímco pojem skutkových poznatků představuje jednotlivé individuální skutečnosti týkající se věci, jež má být soudem rozhodnuta. Proces, který soud vede za účelem nabytí těchto skutkových poznatků, můžeme označit jako tzv. procesní dokazování.

Jednotnou definici pro pojem „dokazování“ bychom však hledali těžko, ani samotný OSŘ ji neuvádí, ačkoliv se této problematice ve III. části nazvané „Řízení v I. stupni“ hlavně druhé označené podnázvem „Dokazování“ věnuje. Například profesorka Winterová procesní dokazování a proces s ním spojeným označila za páteř civilního procesu a upozornila, že je třeba odlišit procesní dokazování od dokazování v obecném smyslu, neboť procesní dokazování zahrnuje mnohem širší využití postupů, jež by se za formálnělogické dokazování označit nedaly³, a současně uvedla, že se jedná o „*postup soudu a účastníků, procesním právem zvlášť upravený, směřující k vytvoření potřebných skutkových poznatků o rozhodných skutečnostech*“.⁴ Docentka Zahradníková procesní dokazování v užším slova smyslu označila za „*činnost, jejímž prostřednictvím je vytvářen úsudek soudu, zda tvrzená rozhodná skutečnost je pravdivá, či nikoliv*“.⁵ Zatímco doktor Svoboda procesním dokazováním rozumí „*právem a procesními zvyklostmi upravený postup soudu a účastníků, jehož účelem je získávání poznatků důležitých pro rozhodnutí ve*

² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 219.

³ Tamtéž, s.221.

⁴ Tamtéž, s.225.

⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 225.

věci samé, a to cestou jejich skutečného (byť procesními předpisy limitovaného) prověřování soudem“.⁶

Co však lze vymezit vcelku jednotně, jsou zásady a principy, dle kterých se při dokazování postupuje. Můžeme uvést například zásadu materiální a formální pravdy, zásadu volného hodnocení důkazů, zásadu projednávání, zásadu vyšetřovací nebo princip legální teorie důkazů. K realizaci jednotlivých zásad samozřejmě dochází s přihlédnutím k tomu, zda se jedná o řízení sporné, či nesporné.

V souvislosti s předmětem procesního dokazování je třeba zmínit nutnost vymezení rozhodujících skutečností. Nevyjasnění rozhodujících skutečností by mohlo vést k průtahům v řízení, či naopak k opomenutí podstatných náležitostí. Za závažný nedostatek se dá v tomto případě označit i to, jestliže soud přistoupí k dokazování bez jasné představy, co by mělo být prováděným důkazním prostředkem dokázáno.⁷ Dle §122 odst.1 OSŘ je to právě soud, kdo při jednání dokazování provádí.

Celý proces dokazování je pro nás v kontextu této diplomové práce velmi důležitý, neboť v rámci něho dochází k realizaci důkazních prostředků, které jsou jedním ze stěžejních témat této práce.

2.2. Institut důkazních prostředků

Z úvodního paragrafu vztahujícího se k problematice důkazních prostředků v OSŘ, jasně vyznívá, že „za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci“.⁸ Výčet jednotlivých důkazních prostředků v OSŘ není tedy výčtem taxativním, ale uvádí pouze ty důkazní prostředky, které se v průběhu historického vývoje civilního procesu nejvíce osvědčily.⁹

⁶ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 244.

⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*.

⁸ 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 228.

⁹ §125 OSŘ.

⁹ STAVINHOVÁ, J. a HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 385.

Je tedy v pravomoci soudu, aby využil i jiné důkazní prostředky, které OSŘ výslovně nevymezuje. Může se jednat například o čestné prohlášení, e-mailovou komunikaci apod. K výsledku provedeného důkazního prostředku by soud nemohl přihlídnout ve chvíli, kdy by nebyl dodržen způsob provedení určitého důkazu.¹⁰ Pokud by však nebyl způsob provedení důkazu předepsán, je na soudu, aby jej určil.¹¹ Současně může vyvstat situace, „*kdy zákon stanoví, že důkaz určité skutečnosti může být proveden výlučně předepsaným způsobem*“.¹² Například dokázat, že došlo k převodu nebo přechodu práva, je možné v exekučním řízení pouze listinou.¹³

Důkazní prostředky jsou institutem, jež slouží k prokázání toho, co již bylo tvrzeno. To v praxi znamená, že účastník musí rozhodnou skutečnost nejprve tvrdit, a až potom je přistoupeno k jejímu dokázání prostřednictvím důkazních prostředků.¹⁴ Soud tento procesní nedostatek, kdy účastníci řízení rozhodné skutečnosti netvrdí a pouze odkazují na důkazní prostředky, řeší převážně tím, že důkazní prostředky zahrne do součásti skutkových tvrzení.

Na tomto místě je třeba upozornit i na problematickou terminologii, která s tímto institutem souvisí. Zatímco pojem „důkazní prostředek“ má jednoznačný význam a jeho užití nepředstavuje terminologickou komplikaci, pojem „důkaz“ ve svém významu shodně jednoznačný není. Pojem „důkaz“ bývá často zaměňován s pojmem „důkazní prostředek“ a současně bývá užíván i ve smyslu podání důkazu, tj. dokázání určité skutečnosti.¹⁵ Nepřesnou terminologii je možné demonstrovat na ustanovení §79 odst.1 OSŘ, kde je pojmu „důkaz“ užit ve smyslu důkazního prostředku, zatímco v §132 OSŘ je tento pojem užit v souvislosti s hodnocením získaných výsledků. Autorův záměr, který je na základě užití tohoto pojmu sledován, je třeba dovodit z kontextu daného textu.

¹⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 238.

¹¹ §125 OSŘ.

¹² STAVINHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení nalézací*. Brno: Iuridica Brunensia, 1996, s.158.

¹³ §36 odst.4 EŘ.

¹⁴ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 284.

¹⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 222.

2.2.1. Dělení důkazních prostředků

Důkazní prostředky je možné členit na základě několika hledisek. Nejčastěji se setkáme se základním rozdělením na důkazní prostředky přímé a důkazní prostředky nepřímé.¹⁶ Typickým přímým důkazním prostředkem je ohledání na základě, kterého soud získá vjemy o dané skutečnosti nezprostředkovaně tzv. na vlastní kůži. Zatímco nepřímé důkazní prostředky jako je například výslech svědka či znalecký posudek soudu podávají informace o jednotlivých skutečnostech zprostředkovaně.

Zajímavé je, že za nepřímý důkaz můžeme označit i tzv. indicii, o níž se OSŘ nikde nezmiňuje.¹⁷ Důkaz indicíí je využíván především v problematice trestních sporů a trestní judikatury. Sama civilní judikatura s ním pak pracuje vcelku sporadicky.

Dále je možné důkazní prostředky rozčlenit z hlediska formy jejich podání na ústní, písemné a jiné. Typickým ústním důkazním prostředkem je výslech. Zde je možné ještě následné členění dle procesního postavení osoby, jež je vyslýchána. Písemnými důkazy se rozumí listiny a za důkazní prostředky jiné povahy jsou považovány například zvukové záznamy či fotografie.¹⁸

2.3. Důkazní prostředky dle OSŘ

Dle §125 OSŘ již víme, že „za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci“.¹⁹ Proč jsou tedy některé druhy důkazních prostředků v OSŘ konkrétně uvedeny?

Je zřejmé, že se jedná pouze o demonstrativní výčet (§126-§131 OSŘ). Ten byl zákonodárcem sestaven tak, aby reflektoval v praxi nejvyužívanější důkazní prostředky, tj. výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů

¹⁶ SVOBODA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 624.

¹⁷ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-., s. 320.

¹⁸ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 285.

¹⁹ §125 OSŘ.

fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.

Zde bych si dovolila poukázat na výhodu těchto demonstrativně vyčtených důkazních prostředků, která dle mého spočívá v zákonem jasně vymezeném postupu, jak je možné tyto důkazní prostředky provést. Zatímco u důkazních prostředků výslovně neuvedených v OSŘ, je na samotném soudu, zda tzv. jiný prostředek jako důkaz nejen připustí, ale následně i to, k jakému způsobu provedení takového důkazu svolí.²⁰

S výslovným zřetelem je třeba poté dbát na dodržení zákonem předepsaných postupů pro provedení jednotlivých důkazních prostředků, neboť porušení těchto postupů by mohlo znamenat nejen vadu mající vliv na nesprávné rozhodnutí ve věci [§219a odst.1 písm. a) OSŘ]²¹, ale mohlo by dojít až k porušení ústavně zakotveného práva na spravedlivý proces.²²

2.3.1. Výslech svědka

Výslech svědka je stále jedním z nejvyužívanějších a nejvýznamnějších důkazních prostředků. Svědkem se rozumí fyzická osoba vnímající svými smysly, obvykle se jedná o zrak a sluch, určité skutečnosti, o kterých by měla následně v průběhu civilního řízení vypovídat. Tento subjektivní vjem činí svědka nenahraditelným a je třeba jej odlišovat nejen od osoby znalce, který k předmětu sporu nemá žádný subjektivní vztah²³, tak současně i od fyzické osoby, která sděluje soudu skutečnosti ve smyslu §128 OSŘ. Svědkem v konkrétním sporu současně nikdy nemůže být účastník tohoto řízení a ani osoba soudce.

Svědecká způsobilost není zákonem nikterak limitována, a to ani co do výše věku nebo stupně duševní vyspělosti. V případě pochybností je na samotném soudu, aby stupeň věrohodnosti posoudil. Soudy jsou při tom, co považují za hlavní aspekty zhodnocení věrohodnosti svědka, stálé. Lze tedy říci, že pro zhodnocení

²⁰ §125 OSŘ.

²¹ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-, s. 321.

²² Tamtéž.

²³ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 286.

věrohodnosti svědka je nejpříznačnějším kritériem jeho chování při výslechu, zatímco za nejslabší hodnotící kritérium je považována právě rozumová a duševní úroveň vypovídající osoby.²⁴

Dostavit se k soudu jako svědek není volba, jedná se o občanovu povinnost. Svědek je soudem poučen o tom, že musí vypovídat pravdu a nesmí nic zamlčovat. I přesto má svědek právo na tzv. odepření výpovědi. Jedním z těchto důvodů může být povinnost zachovat mlčenlivost o informacích, které jsou chráněny zvláštním zákonem. V takovém případě by výslech svědka byl možný pouze v situaci, kdy by osoba svědka byla zproštěna mlčenlivosti ze strany toho, vůči komu povinnost mlčenlivosti má.²⁵

Důvod k odepření svědecké výpovědi by však měl i ten, kdo by svým svědectvím mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým, například sourozenci, manželovi atd.²⁶ Není však možné, aby svědek odepřel výpověď pouze z důvodu, kdy by mohlo dojít například k poškození jeho dobré pověsti. O důvodnosti odepření výpovědi zpravidla rozhodne soud, i přesto je běžnou praxí, že svědek bude vyzván, aby vypovídal k tomu, co o předmětu výpovědi ví, neboť se v takovém případě sám může vyhnout otázkám a skutečnostem, pro které by mohl výpověď odepřít.²⁷ Ústavní soud se v tomto případě zcela jasně vyslovil tak, že „*Ústavně chráněné právo svědka na odepření výpovědi pro nebezpečí trestního stíhání jeho nebo osob v zákoně vyjmenovaných není absolutní...*“.²⁸

Výslech svědka provádí soud. Ideálně ten, který v předmětné věci rozhoduje, protože je pro něj rozhodné nejen to, co sám svědek během výslechu vypoví, ale také to, jak to vypoví. Před zahájením výslechu soud ověří svědkovu totožnost a poučí jej o povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Zákon tuto situaci nikterak neupravuje, v praxi je zcela běžné, že svědek je do jednací síně vpuštěn až na výzvu soudu v okamžiku, kdy má vypovídat, neboť jeho přítomnost

²⁴ PINKAVOVÁ, Z. *HODNOCENÍ VĚROHODNOSTI SVĚDECKÉ VÝPOVĚDI V CIVILNÍM ŘÍZENÍ*. Bulletin advokacie [online]. 2015 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/hodnoceni-verohodnosti-svedecke-vypovedi-v-civilnim-rizeni>.

²⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 240.

²⁶ §22 NOZ.

²⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 238.

²⁸ Nález ÚS ze dne 4.12.1997. sp.zn. III ÚS 149/97.

při předcházejícím průběhu jednání není žádoucí z důvodu možného ovlivnění jeho výpovědi.²⁹

Samotný výslech má dvě části. První z nich, tzv. ad generália, je výsledkem všeobecným. Zde soud získává informace nejen o totožnosti svědka, ale také o tom, jaký je jeho vztah k projednávané věci a jaké má vazby k účastníkům řízení. Do této všeobecné části spadá i poučovací povinnost soudu a poučení o nároku na svědečné.

Následuje druhá část výslechu, tzv. ad speciália. Ta bývá v teorii označena také jako tzv. výslech k věci, jehož účelem je, aby svědek soudu podal informace o předmětu výslechu. Svědkovi je zde dán prostor, aby o tom, co ví, pohovořil zcela sám. Zde je třeba přihlídnout k lidské individualitě ve smyslu vzdělání, věku, vyjadřovacím schopnostem a dalším faktorům, které kvalitu svědecké výpovědi ovlivňují.³⁰ Následuje prostor pro pokládání otázek, přičemž první se dotazuje soud a jsou-li přítomni členové senátu, pokračují účastníci a jejich zástupci a jako posledním je dán prostor pro dotazování přítomným znalcům. Otázky, jež je možné svědkovi položit, se musí týkat předmětu výslechu a nesmí být sugestivního či kápiciozního charakteru.³¹

2.3.2. Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob

Dle §128 OSŘ je „Každý povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.“³² Zákon tento institut vymezuje v demonstrativním výčtu důkazních prostředků v §125 OSŘ, nedá se ale říci, že by se o samostatný důkazní prostředek jednalo, neboť například v případě, kdy jsou předmětné skutečnosti sděleny soudu písemně, jedná se formálně o důkaz listinou.³³

²⁹ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 288.

³⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 237.

³¹ Tamtéž.

³² §128 OSŘ

³³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 243.

Není možné zaměnit osobu svědka s osobou sdělující soudu na dotaz požadované skutečnosti. Dotázaná osoba soudu nesděluje informace o tom, co svými smysly v předmětné věci vnímala, ale podá soudu informace o takových skutečnostech, ke kterým například účastníci řízení neměli přístup.

Možnost odepřít sdělení takové skutečnosti je možné v případě zachování mlčenlivosti, nebo v případě, že by taková osoba způsobila možnost trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. V případě porušení povinnosti takové skutečnosti sdělit je možné danou osobu sankcionovat pořádkovou pokutou.³⁴

Důsledkem tohoto ustanovení jsou velmi často zbytečné průtahy v řízení, neboť účastníci hřeší na svou pohodlnost a řadu zpráv, které by mohli vyžádat sami v rámci plnění své důkazní povinnosti, nechávají k vyžádání soudu.³⁵

2.3.3. Listiny

V nejedné knize pojednávající o civilním právu procesním bychom se dočetli, že důkaz listinou je považován za nejtypičtější důkaz. Konkrétně je problematika tohoto institutu upravena §129 OSŘ, přičemž jeho první odstavec byl k 1.1.2013 významně novelizován a nově k provedení tohoto důkazu uvádí, že *„Důkaz listinou se provede tak, že ji předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah, případně předloží účastníkům k nahlédnutí, je-li to postačující.“*³⁶ Docentka Zahradníková výklad tohoto ustanovení velmi příznačně ve světle moderní doby doplňuje o postřehy týkající se podoby písemností, a to tak že *„...mohou mít jak listinnou, tak elektronickou podobu, a je proto nutné použít ustanovení o listině i na elektronické písemnosti, které lze soudu předložit buď na nosiči dat nebo prostřednictvím veřejné datové sítě“*.³⁷

Ustanovení §129 ods.2 OSŘ se označuje jako tzv. ediční povinnost. Soudu je tímto dána možnost, aby uložil tomu, kdo potřebnou a požadovanou listinu má, pokyn k jejímu předložení, popř. ji opatřil sám od jiného soudu, orgánu nebo

³⁴ §53 OSŘ.

³⁵ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. s. 348.

³⁶ §129 OSŘ.

³⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 245.

právnícké osoby.³⁸ Není však v pravomoci soudu, aby takovýmto jednáním prolomit zásadu mlčenlivosti osoby, po které vydání takovéto listiny požaduje.

Základními kritérii, ke kterým je třeba při posuzování listinných důkazů přihlídnout, jsou pravost a správnost. Míra, jež následně zohledňuje tato kritéria se odvíjí od toho, zda se jedná o listinu veřejnou nebo soukromou.

Za veřejné listiny jsou považovány takové listiny, které byly vydané soudy České republiky nebo jinými orgány v mezích jejich pravomocí, ale i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné.³⁹ Zde lze pro příklad uvést notářské zápisy.⁴⁰ Veřejné listiny jsou prohlášením nebo nařízením orgánu, jež je vydal, a jejich zpochybnění je možné pouze prokázáním opaku.⁴¹ U veřejných listin se tedy vychází nejen z domněnky jejich pravosti, ale současně se presumuje i jejich správnost.

Za soukromé listiny je možné označit všechny listiny, které nejsou listinami veřejnými. Zatímco u veřejných listin je třeba, aby důkazní břemeno unesl ten, kdo listinu napadl, u soukromých listin stačí, aby došlo ke zpochybnění její pravosti či správnosti, a odpovědnost za prokázání pravosti a správnosti této listiny bude na osobě, která takovou listinu předložila.⁴²

Během novelizace občanského práva hmotného zahrnul zákonodárce výkladová ustanovení o veřejných a soukromých listinách i do NOZ (§565 NOZ a násl.). Ta však mají pro tuto problematiku ve vztahu k OSŘ pouze doplňující charakter.

2.3.4. Ohledání

Následujícím demonstrativně uvedeným důkazním prostředkem upraveným v §130 OSŘ je ohledání. Jedná se o přímý důkazní prostředek, jež prostřednictvím je soudu umožněno vnímat významné skutečnosti, které jsou podstatné pro rozhodnutí ve věci.⁴³ Předmětem ohledání vedle věci movité, či nemovité, může být

³⁸ §129 odst.2 OSŘ.

³⁹ §134 OSŘ.

⁴⁰ §6 odst.1 NotŘ.

⁴¹ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMUĚÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 296.

⁴² Tamtéž.

⁴³ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 248.

i lidské tělo. Jeho ohledání je však ve většině případů svěřeno znalci. Ve světle jednotlivých odstavců §130 OSŘ je možné ohledání rozdělit na ohledání předmětu a místní ohledání.

Obecně, pokud je to možné, dochází k ohledání předmětu při jednání. Takové ohledání se týká obvykle movité věci, kterou je možné bez větších obtíží do jednací síně dopravit. Na základě praxe je možné vyvodit, že se tento způsob ohledání velmi často využívá u sporů týkajících se vad prodaných věcí, ale také ve spojitosti s originály a padělky ve sporech s porušením duševního vlastnictví. Osobní přesvědčení soudce může být žádoucí i ve sporech o náhradu újmy na zdraví, která se na poškozeném projevila například deformací obličeje. V takovýchto situacích je však na prvním místě duševní stránka poškozeného a soudce by se měl přesvědčit, zda je takový krok z jeho strany vhodný.⁴⁴

Místní ohledání je naopak typické pro spory týkající se staveb nebo smluv o dílo. Při takovémto ohledání soudce nařídí termín ohledání, obešle všechny účastníky, u správy soudu zajistí dopravu na místo ohledání, zajistí techniku k zachycení záznamu o ohledání a následně nařídí jednání, při kterém po ohledání rozhodne. Velký důraz je v tomto případě kladen na řádné obeslání všech, kdo se musí místního ohledání účastnit, neboť absence takového jednání by znamenala porušení práva na spravedlivý proces.⁴⁵ V případě, že se řádně předvolaní účastníci, popř. jejich zástupci, nedostaví, soud takové ohledání provede bez nich.

Pro ohledání předmětu i místním ohledání shodně platí povinnost pořízení protokolu o ohledání, popř. pořízení záznamu, který dokládá nejen zjištěné skutečnosti, ale současně popisuje průběh realizace tohoto důkazního prostředku.

2.3.5. Výslech účastníka

Posledním uvedeným důkazním prostředkem je výslech účastníka. Zde je na místě zdůraznit, že se jedná o zvláštní důkazní prostředek k zjištění skutkového

⁴⁴ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-, s. 356.

⁴⁵ Nález ÚS sp.zn. I. ÚS 1012/07.

stavu. Aby mohla být účastníková interakce před soudem za takovýto důkazní prostředek označena, musí jej jako zvláštní procesní důkaz nařídít soud.⁴⁶

S účinností velké novely OSŘ, jež vešla v platnost k 1.1.2001, je výslech účastníka považován pouze za podpůrný důkaz a současně je třeba zohlednit, zda se jedná o řízení sporné, či nesporné. „*Ve sporném soudnictví jde o ultima ratio, tedy důkazní prostředek, který přichází v úvahu, až pokud jiné prostředky selhaly.*“⁴⁷ V praxi to znamená, že soud se k této možnosti uchýlí až ve chvíli, kdy není možné požadovanou skutečnost dokázat jinak. Podstatnou náležitostí, která výslech účastníka ve sporném řízení podmiňuje, je souhlas účastníka, který má být vyslechnut. V opačném případě nelze tento důkazní prostředek k prokázání skutečnosti užít.

V nesporném řízení, kde dochází primárně k úpravě právních poměrů mezi účastníky, je naopak jejich výslech více než žádoucí. Zákonodárce uvádí, že: „*Výslech účastníka je možné nařídít vždy, je-li toho ke zjištění skutkového stavu třeba.*“⁴⁸ K provedení tohoto důkazního prostředku není v takovémto druhu řízení souhlas účastníka požadován.

Účastník je před svým výslechem řádně poučen o povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčovat. Nemůže se však dopustit trestného činu křivé výpovědi.⁴⁹ Následně je možné průběh výslechu účastníka označit za velmi podobný s průběhem výslechu svědka.

⁴⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 242.

⁴⁷ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 289.

⁴⁸ §22 ZŘS.

⁴⁹ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 289.

3. Znalecký posudek

3.1. Znalecký posudek jako důkazní prostředek

Posledním demonstrativně vyčteným a v předcházející kapitole o důkazních prostředcích záměrně nezmíněným důkazním prostředkem, se kterými OSŘ pracuje, je znalecký posudek. Tento typ důkazního prostředku je dle mého názoru velmi specifickým důkazním prostředkem, který s sebou přináší řadu úskalí, a tak jak již z názvu samotné diplomové práce vyplývá, ráda bych se tomuto tématu ve spojitosti s osobou znalce v následujících kapitolách věnovala podrobněji.

Dle §127 odst.1 OSŘ ustanoví soud znalce tehdy, je-li k posouzení skutečností, na kterých závisí rozhodnutí, třeba odborných znalostí.⁵⁰ Znalecký posudek je tedy důkazním prostředkem, „*který je určen pro zjišťování otázek takového skutkového charakteru, u nichž je třeba zvláštních odborných znalostí*“.⁵¹ Za odborné znalosti se v tomto případě považují znalosti odlišné od těch právních⁵² a zároveň takové, které svým rámcem přesahují všeobecné středoškolské vzdělání nebo je nelze považovat za předmět všeobecné lidské zkušenosti.⁵³ Odborné znalosti jsou kritériem na tolik odlišujícím, že v některých situacích zákon podmínku provedení tohoto důkazního prostředku sám stanoví, např. posouzení svéprávnosti člověka⁵⁴, určení obvyklé ceny závodu v insolvenčním řízení⁵⁵, posouzení pravosti podpisu⁵⁶ atd.

Specifikum skrývající se v odborných znalostech, jež je kladeno na autora znaleckého posudku, můžeme spatřovat i v synonymu, které se pro znalecký posudek používá – expertiza.

⁵⁰ §127 odst.1 OSŘ.

⁵¹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 13.

⁵² Právní otázky posuzuje sám soud (zásada iura novit curia).

⁵³ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s.91-92.

⁵⁴ §38 odst.1 ZŘS.

⁵⁵ §153 odst.1 InsZ.

⁵⁶ V tomto případě je povinnost zadání znaleckého posudku stanovena judikaturou vyšších soudů jako např. i v případě ustanovení obvyklé ceny věci nemovité atd.

3.1.1. Znalecký posudek versus odborné vyjádření

Aktuální zákonná úprava pracuje s dvěma typy důkazních prostředků, které je možné využít v situaci, kdy je třeba pro následné rozhodnutí posoudit skutečnosti z pohledu odborných znalostí. Prvním a využívanějším typem tohoto důkazního prostředku je znalecký posudek, tím druhým, který se znaleckým posudkem nelze ztotožňovat, je odborné vyjádření.

Odborné vyjádření soud vyžádá od orgánu veřejné moci v případě, že se posuzovaná otázka nejeví jako složitá⁵⁷ a nevznikají zde pochybnosti o její správnosti. V případě, že by pochybnosti o správnosti takových vyjádření vyvstaly, soud ustanoví znalce.⁵⁸ Zákonodárce ustanovil v §127 odst.1 OSŘ odborné vyjádření jako privilegovaný důkazní prostředek.⁵⁹ Tuto preferenci je však třeba chápat v kontextu hospodárnosti, nelze ji dopředu vnímat tak, že znalecký posudek je důkazní prostředek s vyšší důkazní silou.⁶⁰

Zásadní změny v oblasti institutu odborných vyjádření přinesla novela OSŘ provedená zákonem č.218/2011 s účinností od 1.9.2011, jež určila, že odborná vyjádření by měla být vyžadována pouze od orgánů veřejné moci, tj. státních orgánů, orgánů územních samospráv atd. Takové orgány nemohou žádost o jejich odborné vyjádření odmítnout z jiných než vážných objektivních důvodů.⁶¹ V tomto smyslu nelze k podání odborného vyjádření nutit ani osobu znalce, neboť není orgánem veřejné moci. V neposlední řadě by takovýmto jednáním docházelo k rozporu s cílem výše zmíněné novely OSŘ mimo jiné spočívající ve snížení nákladů justice a nezatěžování znalců trivialitami.⁶²

JUDr. Jirsa k otázce vyřešení odborné skutkové podstaty ve světle posloupnosti využití důkazních prostředků dle §127 OSŘ z pohledu soudce dodává, že soud „... nejprve vyžádá odborné vyjádření orgánu veřejné moci; není-li takový postup dostačující, ustanoví znalce – fyzickou osobu; jsou-li jeho závěry nejasné či

⁵⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soud řád (§ 1 až 250 I). Civilní proces. Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a.s., 2016, s. 623.

⁵⁸ §127 odst.1 OSŘ.

⁵⁹ SVOBODA, K. *Místo znaleckých posudků odborná vyjádření*. Právní rádce: měsíčník vydavatelství Economia, a.s. 2011, (12), s. 22-25.

⁶⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 243.

⁶¹ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ... 3. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2019-, s. 333.

⁶² Tamtéž.

neúplné, vyžádá od něj vysvětlení; nestačí-li vysvětlení, ustanoví revizního znalce – fyzickou osobu a ve zvlášť výjimečných případech státní orgán, vědecký ústav nebo vysokou školu k podání ústavního posudku. „⁶³

Odborná vyjádření na rozdíl od znaleckých posudků nemusí být vypracována pouze osobou znalce. K jejich vypracování tak postačí odborné předpoklady a znalost dané problematiky. I přesto nelze tomuto důkaznímu prostředku přiznávat nižší důkazní sílu a upozadovat jej.⁶⁴ Zákon pro odborná vyjádření na rozdíl od znaleckých posudků nestanoví požadavky na jejich podobu a náležitosti. Odborné vyjádření je oproti znaleckému posudku také mnohem stručnější a jeho využití má představovat ekonomičtější a efektivnější řešení. V praxi je možné odborné vyjádření využít například k určení ceny obvyklé, a to i přesto, že se jedná o odborný poznatek, je doložení této skutečnosti touto cestou považováno za zcela dostačující.⁶⁵ Odborným vyjádřením naopak není rozhodnutí správního orgánu ve správním řízením.⁶⁶

3.1.2. Znalecký posudek dle §127a OSŘ

Novela OSŘ zákonem č. 218/2011 Sb. s sebou vedle změn týkajících se odborných vyjádření přinesla i zcela nové pojetí důkazního prostředku znaleckého posudku předloženého účastníkem v civilním řízení – tzv. soukromé expertizy.

Před zmíněnou novelou bylo na znalecký posudek zpracovaný na žádost soukromé osoby, nikoliv soudu, nahlíženo jako na soukromou listinu.⁶⁷ V takovém případě bylo zapotřebí i při nejmenší pochybnosti ustanovit revizního znalce, což v důsledku znamenalo nejen navyšující se náklady, ale též časové průtahy. Cílem zmíněné novely, jak uvedl zákonodárce v důvodové zprávě, mělo být nejen překlenutí časové náročnosti řízení, ale také přiblížení zákonné úpravy civilního

⁶³JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-, s. 332.

⁶⁴ Rozsudek NS ze dne 28.5.1999, sp.zn. 2 Cdon 1619/96.

⁶⁵ TELEČ, I. *Posuzování obvyklé ceny u převodu nemovitostí* [online]. 3.8.2015 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/posuzovani-obvykle-ceny-u-prevodu-nemovitosti?browser=mobi>

⁶⁶ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kolektiv. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 891-902.

⁶⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250 I). Civilní proces. Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a.s., 2016, s. 632.

procesu trestnímu řízení.⁶⁸ Sama profesorka Winterová označila institut soukromé expertizy a odborných vyjádření za kroky, jejichž cílem byla jednoznačná motivace spočívající ve zefektivnění řízení, ale dodala, že z teoretického hlediska se jedná o řešení, které může obstát jen těžko.⁶⁹ Dnes, z pohledu několik let dlouhé praxe, se toto řešení dle predikcí neosvědčilo, neboť je pro řízení zatěžující a neekonomické.⁷⁰ Pod vlnou kritiky, která se na toto ustanovení stále více a více snáší, je možné institut soukromé expertizy označit za zbytečně nadužívaný⁷¹, neboť strany řízení možnost vypracování soukromé expertizy využívají více než hojně. Není neobvyklé, že v jednom řízení jsou vypracované i čtyři znalecké posudky. Vedle otázky ekonomičnosti a efektivity se nabízí i otázka, zda je správné nechat hodnotit tu samou skutečnost znaleckým posudkem tolikrát, neboť se jedná do určité míry o znehodnocení znalecké profese. Pokud by byl každý ze znaleckých posudků vypracován správně, a ne například s přihlédnutím k zájmům zadavatele, měly by dojít všechny ke stejnému, či obdobnému závěru. Ačkoliv primárně dobrý úmysl zákonodárce lze s trochou nadsázky hodnotit jako nekonečnou přestřelku, kde jedna strana přebíjí svým znaleckým posudkem znalecký posudek protistrany.

Formální náležitosti, které musí soukromý znalecký posudek splnit, jsou shodné jako u znaleckého posudku podaného dle §127 odst.1 OSŘ⁷² s jediným rozdílem, kterým je znalecká doložka⁷³, „v níž znalec prohlašuje, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.“⁷⁴ Za splnění takových podmínek se u takového znaleckého posudku presumuje správnost, pokud není některou z protistran zpochybněna metoda, která byla užitá při jeho zpracování a závěry, které z ní vyplynuly.⁷⁵ Shodně též platí, že soud je povinen umožnit znalci nahlédnout do spisového materiálu a získat potřebné informace k vyhotovení posudku. Při hodnocení soukromého znaleckého posudku je však třeba zohlednit,

⁶⁸ Viz §110 a TrŘ.

⁶⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde Praha, 2014, s. 240.

⁷⁰ GRYGAR, J. *(Ne)zrušit § 127a o. s. ř.?* Bulletin advokacie [online]. 2016 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nezrusit-127a-o.-s.-r>

⁷¹ GRYGAR, J. *USTANOVENÍ § 127A O. S. Ř. A JEHO DALŠÍ LEGISLATIVNÍ SMĚŘOVÁNÍ*. Bulletin advokacie [online]. 2018 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ustanoveni-127a-o.-s.-r.-a-jeho-dalsi-legislativni-smerovani>

⁷² Odkazuje sem samotná první věta §127a OSŘ.

⁷³ Podpisem doložky se znalec zavazuje k tomu, že ví, jaké tresty mu hrozí dle §346 TrZ např. za nepravdivý znalecký posudek.

⁷⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soud řád (§ 1 až 250 l). Civilní proces. Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a.s., 2016, s. 634.

⁷⁵ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ... 3. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2019-, s. 347.

že zadání takového rozsudku neformuloval soud, ale právě jenom jedna ze stran sporu, dále finanční zainteresování atd.⁷⁶

V otázce znalce a nákladů, které mu za vypracování soukromého znaleckého posudku náleží „počítá zákon s tím, že tyto náklady platí účastník, který jej o vypracování znaleckého posudku požádal.“⁷⁷ Náhrada nákladů je odměna za vypracování soukromého znaleckého posudku stanovena nikoliv tím, co účastník řízení znalci skutečně uhradil, ale podle ZnalZ a ZnalOdmV.

3.2. Způsob podání znaleckého posudku

Dle aktuální právní úpravy vyplývající ze ZnalZ se znalecký posudek podává v listinné podobě, současně je možné jej podat i ústně do protokolu, anebo pokud s tím zadavatel znaleckého posudku, je možné jej podat i v elektronické podobě.⁷⁸

S přihlédnutím k praxi je možné konstatovat, že právě písemná forma znaleckých posudků převažuje. Ostatně samotný OSŘ v §127 odst.1 výslovně umožňuje, aby soud znalci uložil povinnost vypracovat znalecký posudek v písemné formě, zatímco v případě, kdy je znalecký posudek v civilním řízení vyhotoven stranami řízení, zákon s jeho písemným vyhotovením automaticky počítá.⁷⁹ V tomto duchu je možné poukázat na lepší využití písemných znaleckých posudků pro obhajobu znaleckých závěrů, posouzení podkladů, se kterými znalec pracoval, ale také zhodnocení správnosti postupu pověřeného znalce stranami a soudem.⁸⁰

Ústní forma podání znaleckého posudku se v praxi využívá znatelně méně. Setkáme se s ní tam, kde znalec protokolárně doplňuje svůj znalecký posudek. A to

⁷⁶ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soud řád (§ 1 až 250 I). Civilní proces. Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a.s., 2016, s. 635.

⁷⁷ SVOBODA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 551.

⁷⁸ §27 odst.1 ZnalZ.

⁷⁹ §127a OSŘ.

⁸⁰ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 221.

za situace, kdy znalec například odpovídá na dotazy soudu nebo stran, či se vyjadřuje k předloženým doplňujících podkladů.⁸¹

Zcela nově zákonná úprava umožňuje podat znalecký posudek i v elektronické podobě. Jak je již výše zmíněno, aby však k takovému způsobu podání mohlo dojít, musí s tím zadavatel znaleckého posudku souhlasit.⁸² A současně musí být splněna řada specifických náležitostí, které zákon tomuto způsobu podání znaleckého posudku předepisuje.

Možnost podat znalecký posudek v písemné, či ústní podobně, zakotvoval již ZnalZ 1967. Podat ústní znalecký posudek dle tohoto zákona mohl pouze znalec, nikoliv znalecký ústav. V písemném podání znaleckého posudku však žádná omezení tento zákon nepředstavoval a mohl tak učinit nejen znalec, ale i znalecký ústav. Novinkou, se kterou ZnalZ 1967 vůbec npracoval, a zavádí ji až ZnalZ, je podání elektronického znaleckého posudku. Ta dle odborníků dokonce představuje jednu z nejzásadnějších změn v oblasti novelizace znalecké činnosti

3.3. Vlastnosti znaleckého posudku

Na znalecký posudek jako na důkazní prostředek je kladena řada nároků, které nesouvisí pouze s jeho formální podobou.⁸³ ZnalZ jasně stanoví, že „*znalecký posudek musí být úplný, pravdivý a přezkoumatelný*“⁸⁴. Tímto výčtem zákon stanovil základní výčet požadovaných vlastností, které je třeba klást na každý znalecký posudek, protože právě tyto vlastnosti jsou stěžejními atributy při hodnocení znaleckého posudku jako důkazu.

I v tomto případě novelizace znalectví přinesla změnu, neboť v předcházející právní úpravě, ZnalZ 1967 a ZnalV 1967, nebylo výslovně upřesněno, jaký znalecký posudek má být, zatímco ZnalZ tato kritéria výslovně stanoví. Docházelo tedy k dovozování těchto vlastností za pomoci judikatury

⁸¹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 222.

⁸² §27 odst.1 ZnalZ.

⁸³ Teorie u takovýchto nároků používá celou řadu označení. Můžeme se například setkat s označením obsahové náležitosti nebo vlastnosti znaleckého posudku. Tato práce se přiklání k označení „vlastnosti znaleckého posudku“.

⁸⁴ §28 odst.1 ZnalZ.

vyšších soudů⁸⁵, přičemž za nejčastěji zmiňované a požadované vlastnosti se dají označit právě přezkoumatelnost a transparentnost.

3.3.1. Pravdivost

Pravdivost je zcela jednoznačně nejdůležitější a nejvyzdvihovanější vlastností znaleckého posudku. Avšak je poměrně složité určit, co se pod tímto pojmem z kategorie objektivního vnímání skrývá. Mělo by jít o reflexi základních požadavků, jenž jsou kladeny na znaleckou činnost, tj. nestrannost a odbornost.⁸⁶

Bylo by chybné se domnívat, že pravdivost znaleckého posudku je posuzována pouze v kontextu správnosti odborných závěrů, které znalecký posudek obsahuje. Aby mohl být znalecký posudek pravdivým, je třeba k jeho zpracování poskytnout co nejvíce možných potřebných dat, která budou komplexně vyhodnoceny postupy, jenž odpovídají pravidlům daného oboru a odvětví a současně budou z toho vyplývající závěry srozumitelně odůvodněny a popsány znalcem.⁸⁷

Sám znalec by měl nepravdivosti znaleckého posudku předcházet nejen tím, že před formulací konečných závěrů provede vlastní kontrolu odborných postupů, ale také tím, že možné nejasnosti vysvětlí ústně při soudním jednání.

3.3.2. Přezkoumatelnost

Přezkoumatelnost je základním požadavkem, který je na znalecký posudek kladen v oblasti metodologie.⁸⁸ Jedná se o základní kritérium, díky němuž je možné znalecký posudek dále zkoumat. V případě absence této vlastnosti není možné znalecký posudek přezkoumat a určit, zda splňuje, či nespĺňuje na něj kladené

⁸⁵ K tomu například rozsudek NS ze dne 9.12.2010, sp.zn 28 Cdo 329/2020.

⁸⁶ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 232.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 168.

nároky. Princip možné kontroly spočívá tedy nejen v přezkoumání metod, které znalec při zpracování posudku využil, ale také způsobu a správnosti jejich užití.⁸⁹

Ve spojitosti s přezkoumatelností a pravdivostí znaleckého posudku vyvstává stále dokola otázka, zda soud může, nebo nemůže, přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce.⁹⁰ Jednoznačnou odpověď na tuto otázku neposkytuje ani judikatura (viz. kapitola 3.5.2.). Soud je však povinen hodnotit obecnou logiku znaleckého posudku, přesvědčivost a postupy, které k vypracování znaleckého posudku vedly.⁹¹

3.3.3. Úplnost

Hledisko úplnosti znaleckého posudku komentářová literatura pojímá z několika úhlů. Zatímco doktor Dörfl v komentáři ZnalZ uvádí, že se jedná o požadavek, který je třeba „... *vztáhnout jak k vyčerpání zadané znalecké otázky, tak k obsaženosti posouzení všech relevantních odborných otázek na základě takového rozsahu podkladu a dat z nich získaných, jež umožňují posouzení odborné otázky a přijetí jednoznačného závěru.*“⁹²

Tak naproti tomu doktor Křístek ve své publikaci uvádí, že znalecký posudek je úplný, pokud dojde ze strany znalce k uvedení veškerých podkladů, které ke zpracování znaleckého posudku použil a současně podkladů, na kterých je znalecký posudek postaven.⁹³ Úplnost znaleckého posudku též vyžaduje uvedení přesného postupu, kterým znalec k takovým závěrům dospěl.⁹⁴

⁸⁹ KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 168.

⁹⁰ K tomu například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 7. 2014, sp.zn. 21 Cdo 2616/2013.

⁹¹ ČERNOHLÁVEK, J. *Hodnocení a kritika znaleckých posudků (nejen) ve stavebnictví*. Bulletin Stavební právo [online]. 2018 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.advokatcernohlavek.cz/clanky-s-pravni-tematikou/hodnoceni-a-kritika-znaleckych-posudku-nejen-ve-stavebnictvi>

⁹² DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s.232.

⁹³ KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s.171.

⁹⁴ Tamtéž.

3.4. Náležitosti znaleckého posudku

Aby byl výsledkem činnosti znalce znalecký posudek, který bude procesně využitelný jako důkaz⁹⁵, je třeba při práci znalce zohlednit požadované náležitosti posudku. Teorie uvádí, že se tyto náležitosti dají rozdělit na tzv. formální a obsahové. Problém však tkví tom, že některé náležitosti se dají shodně podřadit jak do formálních, tak obsahových náležitostí⁹⁶, a tím vzniká v této problematice rozkol. Ostatně se dá velmi zjednodušeně říci, že co publikace, to názor. Diplomová práce tedy bude dále pracovat s obecným názorem, že formální náležitosti jsou ty, které pro znalecký posudek vyplývají přímo ze zákona, zatímco u obsahových náležitostí bude práce vycházet z toho, že se jedná o náležitosti, které se odvíjí od požadavku na správnost, přesvědčivost a přezkoumatelnost posudku.⁹⁷

Formální náležitosti znaleckého posudku je možné ještě dále členit na kategorii obecných formálních náležitostí, které vyplývají ze zákona pro všechny znalecké posudky, a na zvláštní obsahové náležitosti, které jsou zákonem stanoveny pouze pro určité znalecké posudky dle povahy věci, ve které je tento důkazní prostředek užit.

Obecné formální náležitosti struktury znaleckého posudku vyplývají ze stěžejního předpisu znalectví, tj. ZnalZ.⁹⁸ Tyto náležitosti ZnalZ uvádí v §28 odst.2 tak, že „*Znalecký posudek musí obsahovat tyto náležitosti:*

- a) *titulní stranu,*
- b) *zadání,*
- c) *výčet podkladů,*
- d) *nález,*
- e) *posudek,*
- f) *odůvodnění v rozsahu umožňujícím přezkoumatelnost znaleckého posudku,*
- g) *závěr,*

⁹⁵ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 103.

⁹⁶ KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 172.

⁹⁷ KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 176.

⁹⁸ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 96.

h) je-li to možné, přílohy potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku,

i) znaleckou doložku⁹⁹ a

j) otisk znalecké pečeti.¹⁰⁰

Každá z těchto formálních náležitostí má ještě přesně stanovené, co je jejím obsahem dle §39-§41 ZnalČinV. Vedle toho se ZnalČinV vyjadřuje v §46 odst.1 i k tomu, jaké náležitosti musí obsahovat poslední strana znaleckého posudku.¹⁰¹

Dále je možné do této kategorie formálních náležitostí zařadit i další požadavky vyplývající ze ZnalČinV. Například číslování stran znaleckého posudku¹⁰², užití sešívací šňůry připevněné k poslední straně posudku či přetištění této šňůry znaleckou pečeti za předpokladu, že znalec podává znalecký posudek v listinné podobě¹⁰³, zatímco pokud znalec podává znalecký posudek v elektronické podobě, je vyžadováno, aby jej zpracoval ve formátu PDF/A.¹⁰⁴ ZnalČinV pamatuje i na situace, kdy by byl znalecký posudek zpracován více osobami a vyžaduje v takovém případě, aby bylo u jednotlivých částí znaleckého posudku uvedeno, kdo jej zpracovával.¹⁰⁵ Zcela bez rozdílu je kladen důraz na označení zvláštní dílčí otázky, na jejichž zodpovězení, se podílel konzultant.¹⁰⁶

Dle výčtu §28 odst.2 ZnalZ je nově do povinných formálních náležitostí zahrnována i titulní strana, jež byla dříve předmětem diskuze a do této kategorie ji zahrnovala pouze řada odborných publikací.¹⁰⁷ *„Titulní strana znaleckého posudku obsahuje označení znalce a zadavatele znaleckého posudku, číslo jednací zadavatele znaleckého posudku, pokud je zadavatelem orgán veřejné moci a pokud jej zadavatel znalci sdělil, označení „znalecký posudek“ a číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci posudků, stručný popis předmětu znaleckého posudku, obor a odvětví, případně specializace, ve kterých má být podán znalecký*

⁹⁹ Znalecká doložka je formální náležitostí, jež slouží k autorizaci a identifikaci znaleckého posudku.

¹⁰⁰ §28 odst.2 ZnalZ.

¹⁰¹ §46 odst. 1 ZnalČinV například říká, že poslední strana znaleckého posudku obsahuje údaj, zda znalec přibral konzultanta k posouzení zvláštních dílčích otázek, a případně též označení konzultanta a důvod, pro který jej znalec přibral, označení jiné osoby než konzultanta, která se podílela na zpracování znaleckého posudku, pokud jej zpracoval znalecký ústav a další.

¹⁰² §47 odst.1 ZnalČinV.

¹⁰³ §48 ZnalČinV.

¹⁰⁴ §49 odst.1 ZnalČinV.

¹⁰⁵ §44 odst.1 ZnalČinV.

¹⁰⁶ §44 odst.2 ZnalČinV.

¹⁰⁷ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 103.

posudek, číslo vyhotovení a celkový počet vyhotovení, pokud se znalecký posudek podává v listinné podobě, a datum zpracování znaleckého posudku.¹⁰⁸ Tato formální náležitost tak slouží k rychlé a přehledné identifikaci znaleckého posudku. V případě přezkumu jiného znaleckého posudku je třeba na titulní straně uvést nejen takovou skutečnost, ale také údaj o tom, který znalecký posudek se přezkoumává.¹⁰⁹ Zcela na základě vlastního uvážení je možné na titulní straně uvést počet stran znaleckého posudku včetně příloh.¹¹⁰

Zákonem detailněji vymezené požadavky na jednotlivé náležitosti struktury znaleckého posudku jsou další podstatnou novinkou, kterou s sebou ZnalZ přinesl. ZnalZ tak rozvedl náležitosti, které pro znalecký posudek ustanovoval §13 ZnalV 1967. Dle zmíněné vyhlášky se struktura znaleckého posudku členila na nález,¹¹¹ posudek¹¹² a znaleckou doložku.¹¹³ Při detailním porovnání pravidel pro strukturu znaleckého posudku v ZnalZ a ZnalZ 1967, je jasné, že vyjma znaleckých posudků vypracovaných znaleckými ústavy, by znalecký posudek vypracovaný dle ZnalZ 1967 obstál i dnes.¹¹⁴ Obsah titulní strany využívaný jako rychlý identifikátor byl za předcházející právní úpravy uveden na deskách znaleckého posudku¹¹⁵. Dříve tyto náležitosti vycházely ze zažité praxe¹¹⁶, nyní jsou ale zákonodárcem zakotveny v §39 ZnalČinV.

3.4.1. Zvláštní formální náležitosti

ZnalZ a ZnalČinV nejsou jedinými právními předpisy, které předepisují formální náležitosti znaleckého posudku.¹¹⁷ Určité specifické náležitosti po znaleckých posudcích požaduje OSŘ, TrŘ a další právní předpisy.

Pro tuto kapitolu diplomové práce je však dle jejího tématu stěžejním předpisem OSŘ, jenž vkládá vedle formálních náležitostí vyplývajících ze zákonné

¹⁰⁸ §39 odst.1 ZnalČinV.

¹⁰⁹ §39 odst.3 ZnalČinV.

¹¹⁰ §39 odst.2 ZnalČinV.

¹¹¹ §13 odst. 2 ZnalV.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ §13 odst. 4 ZnalV.

¹¹⁴ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 107.

¹¹⁵ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 235.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 174.

úpravy znalectví další zákonnou náležitostí. Zvláštností kladenou na znalecký posudek, je doložka znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.¹¹⁸ V případě dodržení této podmínky se na znalecký posudek zadaný stranou řízení nahlíží jako na znalecký posudek, který byl vyžádán soudem. „Pro náležitosti znaleckého posudku vypracovaného znalce na žádost strany řízení i na postup znalce při jeho vypracování se proto vztahuje právní úprava ZnalZ ve stejném rozsahu, jako by byl znalecký posudek zadán soudem.“¹¹⁹

3.4.2. Obsahové náležitosti

Zákonodárce pro znalecký posudek zavedl celou řadu náležitostí, které se mimo jiné odráží i do struktury samotného znaleckého posudku, a tím dochází k zajištění jeho patřičné obsahové stránky. Je tedy možné dovodit, že mezi formálními a obsahovými náležitostmi znaleckého posudku je nejen logický vztah¹²⁰, ale též že dochází k jejich vzájemnému překrývání. To se projevuje například u nálezů a posudků, kdy zákonodárce tyto dva body vymezil do formálních náležitostí¹²¹ ve smyslu jednotlivých částí struktury, které má řádný znalecký posudek mít, ale současně se jedná o podstatné části obsahu znaleckého posudku, neboť v nich dochází zpravidla k popisu a metodickému vyhodnocení zkoumaných podkladů.

Konkrétní vymezení obsahových náležitostí znaleckého posudku zákonodárce výslovně neuvedl. Zjednodušeně lze říci, že srozumitelnost a přezkoumatelnost jsou stěžejními kritérii, od kterých by se obsahové náležitosti znaleckého posudku měly nejen odvíjet, ale též by je měly zohlednit. Avšak například doktor Dörfl ve své publikaci uvádí, že „Při zkoumání otázky, jaké má mít znalecký posudek obsahové náležitosti, vycházím proto z analýzy jednotlivých kroků při vypracování posudku při dodržení zákonem naznačené struktury jeho obsahu.“¹²²

¹¹⁸ §127a OSŘ.

¹¹⁹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 249.

¹²⁰ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 98.

¹²¹ Oba tyto body jsou shodně vymezeny v §28 odst.2 ZnalZ.

¹²² DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 99.

Konkrétně nález a posudek představují popisně-argumentační část znaleckého posudku doplněnou o jeho odůvodnění.¹²³ Je třeba rozlišit institut nálezu, ve kterém znalec popíše nejen svůj postup při sběru, tvorbě nebo zpracování dat a jejich výčet¹²⁴, od institutu posudku, ve kterém je obsažen popis postupu znalce při analýze dat a výsledky této analýzy.¹²⁵ V odůvodnění znalec interpretuje nejen výsledek analýzy dat, ale též provádí jejich kontrolu.¹²⁶ Mělo by se jednat o stručné a přehledné zachycení postupu znalce při zpracování znaleckého posudku, jak mu jej předepisuje §52 odst. 1 ZnalČinV. Následuje závěr znaleckého posudku, o kterém lze říci, že „... je nově centrální částí znaleckého posudku, jež zpravidla představuje odpověď na soudem či jiným orgánem veřejné moci zadané otázky.“¹²⁷ Celý znalecký posudek je až na odůvodněné případy zpracován v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru.¹²⁸

Ačkoliv by se dalo opakovat, že nová úprava znalectví ve svých zákonných ustanovení reflektuje pouze zažitou praxi, je řada novelizací, na které je třeba fakticky upozornit. Zcela zásadní změnou je výslovný požadavek vyplývající z §28 odst.5 ZnalZ na zpracování nálezu znaleckého posudku dle obecně uznávaných postupů a standardu pro dané odvětví. Vedle toho je třeba do znaleckého posudku zahrnout povinně odůvodnění, které umožní přezkoumatelnost.¹²⁹ Došlo i ke změně terminologie, kdy část doposud pojmenována jako „závěr nálezu“ je nově pojmenována jako „posudek“ a část doposud pojmenovaná „posudek“ je nově označena jako „závěr“.¹³⁰ Nová podrobnější zákonná úprava obsahových náležitostí tak nejen usnadní dohledovou a kontrolní činnost Ministerstva spravedlnosti¹³¹, ale pomůže i k jasnějšímu hodnocení náležitostí znaleckého posudku.¹³²

¹²³ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021 s. 240.

¹²⁴ §41 odst.2 ZnalČinV.

¹²⁵ §41 odst.3 ZnalČinV.

¹²⁶ §41 odst.4 ZnalČinV.

¹²⁷ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s.243.

¹²⁸ §28 odst.5 ZnalZ.

¹²⁹ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s.1 07.

¹³⁰ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021 s. 240.

¹³¹ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 107.

¹³² Tamtéž.

3.5. Hodnocení znaleckého posudku

Cílem hodnocení znaleckého posudku je zobjektivovat subjektivní názor znalce.¹³³ Činí tak soud v průběhu soudního řízení za účelem, aby zobjektivovaný názor mohl být použit jako podklad pro rozhodnutí. V civilním řízení tato činnost vychází z obecných pravidel pro hodnocení důkazů. Platí, že je třeba znalecký posudek jako důkaz hodnotit nejdříve jednotlivě, a až potom společně s ostatními důkazy v jejich vzájemné souvislosti.¹³⁴ Teorie nabízí řadu dalších kritérií, dle kterých je možné znalecký posudek hodnotit. Například dle profesora Musila jsou tato kritéria právní přípustnost znaleckého posudku jako důkazu, důkazní význam znaleckého posudku a jeho věrohodnost.¹³⁵

Znalecký posudek je důkaz jako každý jiný, nemá oproti ostatním důkazním prostředkům žádné privilegované postavení. Nelze k němu přistupovat zcela nekriticky a bezmezně mu důvěřovat.¹³⁶ Ústavní soud se v této otázce vyjádřil zcela jasně, že „...ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, bez dalšího důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle svého vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou (popřípadě i právní) správnost soudního rozhodování na znalce“.¹³⁷

V průběhu hodnocení znaleckého posudku dochází velmi často k objevení nedostatků, které posudek má. Teorie tyto nedostatky označuje jako tzv. vady. Soud, pokud to připouští povaha dané vady, má v takovém případě možnost znalce vyzvat, aby vady odstranil. V opačném případě, kdy není možné nedostatky znaleckého posudku odstranit například vysvětlením nebo jeho doplněním, soud může zvážit zadání tzv. revizního znaleckého posudku.

S narůstajícími požadavky a náležitostmi¹³⁸, které s sebou přináší nová zákonná úprava v podobě ZnalZ a ZnalČinV, je třeba po podrobit znalecký posudek o to důkladnějšímu hodnocení. Pojem „řádného vypracování“ byl tak u

¹³³ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 218.

¹³⁴ §132 OSŘ.

¹³⁵ MUSIL, J. *Hodnocení znaleckého posudku* [online]. 2010 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.7.2013, sp. zn. I. ÚS 4457/12.

¹³⁸ Jedná se například o požadavek na zákonem stanovené náležitosti vyplývající z §28 odst.2 ZnalZ, jež musí splňovat každý znalecký posudek.

elektronických posudků doplněn o speciální náležitosti a u posudků zpracovaných znaleckou kanceláří novelizován o povinnost označení osob podílejících se na jeho vypracování. Z pohledu hodnocení postupu vypracování znaleckého posudku lze na tomto místě upozornit i na značnou novelizaci povinností znalce, o kterých bude pojednáno důkladněji v následující kapitole diplomové práce.

3.5.1. Hodnocení znaleckého posudku jako samostatného důkazu

U hodnocení institutu znaleckého posudku dochází k tomu, že jej soud hodnotí nejen po stránce formální, ale i po té obsahové. Z hlediska hodnocení formálních náležitostí znaleckého posudku užitého jako důkazu v soudním řízení platí, že na základě ustálené judikatury Nejvyššího soudu¹³⁹ je soud povinen zkoumat, zda předložený znalecký posudek splňuje formální náležitosti, které mu ukládá ZnalZ a ZnalČinV. Vedle toho je soud povinen hodnotit i postup, kterým byl znalecký posudek zpracován, tzn. že dochází k prověření jeho relevance a pravdivosti.

O vymezení toho, co patří do hodnocení obsahových náležitostí teorie říká, že jde o „...kontrolu náležitého odůvodnění závěrů znalce (posudku), zda jeho podklad je obsažen v obsahu nálezu, zda znalec přihlédl ke všem okolnostem, s nimiž se měl vypořádat, a zda posudek vychází z pravidel logického myšlení.“¹⁴⁰ Vedle zákonných náležitostí je tak třeba provést hodnocení znaleckého posudku například i z pohledu ústavnosti, respektive z pohledu práv přiznaných účastníkům řízení, neboť je žádoucí, aby byla zachována důvěra soudu v závěry takového důkazního prostředku. Vedle toho je třeba se zabývat například i otázkou, zda není znalec z podání znaleckého posudku vyloučen z důvodu podjatosti, zda znalec při zpracování znaleckého posudku nepřekročil své kompetence například tím, že řešil právní otázky, či hodnotil důkazy, nebo znalecký posudek opravdu podala osoba, která má status znalce.

¹³⁹ K tomu například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4.2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001 nebo ze dne 22.1.2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013.

¹⁴⁰ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020 s. 130.

3.5.2. Hodnocení znaleckého posudku v souvislosti s ostatními důkazy

Dle §132 OSŘ má soud povinnost hodnotit znalecký posudek nejen v souvislostech s ostatními důkazy, ale také se vším, co v řízení vyšlo najevo. Cílem takového hodnocení je dovedení soudu k jasnému skutkovému závěru. V opačném případě může dojít ke zjištění rozporů ve zjištěném skutkovém stavu, což vede k následnému posouzení na kolik soud provedl hodnocení znaleckého posudku jako jednotlivého důkazu po formální a obsahové stránce.¹⁴¹ Situaci, kdy není skutkové tvrzení v řízení objasněno nazýváme tzv. non liquet.

Řádně zpracovaný znalecký posudek, u kterého jsou dodrženy nejen zákonné požadavky, ale též jsou jeho závěry založeny na dostatečném množství podkladů, obsahuje logické zdůvodnění a je zpracován srozumitelně, má v souvislosti s hodnocením s ostatními důkazy značnou argumentační váhu, což v případě rozporu jednotlivých důkazů nabízí soudu dobrý argumentační podklad pro vypořádání se s takovými rozpory. Naopak pokud trpí znalecký posudek vadami, nebo pokud je například nesrozumitelně formulován, s velkou pravděpodobností bude o jeho odborných závěrech pochybováno. Zde je třeba opět upozornit na to, že odborné závěry znaleckého posudku je třeba ověřovat, ne je pouze přejímat a v případě potřeby je ověřit i jinými důkazy.¹⁴² Což platí i v řízení, kde je znalecký posudek stěžejním důkazem.

Zdánlivý rozpor¹⁴³ v hodnocení věcné správnosti odborných závěrů činí judikatura. Ačkoliv Nejvyšší soud v dané problematice zastává názor, dle kterého není v pravomoci a možnostech soudu přezkoumávat věcnou správnost závěrů znalce v odborných otázkách z důvodu absence dostatečných odborných znalostí pro tuto činnost, Ústavní soud setrvává u toho, že závěry znaleckého posudku nelze pouze nekriticky přijmout a nevzít při takovém hodnocení v úvahu nejen závěr, ale též celý logický proces utváření znaleckého posudku znalcem.¹⁴⁴ To znamená, že

¹⁴¹ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 132.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010.

¹⁴³ Tento rozpor lze označit pouze jako zdánlivý z důvodu toho, že Ústavní i Nejvyšší soud v rámci svých rozhodnutí dochází k závěru, že znalecký posudek je třeba hodnotit nejen z pohledu formálních náležitostí a zákonem stanovené struktury, ale též že je třeba znalecký posudek hodnotit stejně důkladně jako jiné důkazy.

¹⁴⁴ Nález ÚS ze dne 20.5.2008, sp.zn. I ÚS 49/06.

nejen soud, ale potažmo vzato i laik, by měl být schopen rozpoznat, ze kterých závěrů a úvah znalec při zpracování vycházel, a proč daný posudek tak formuloval. Dá se říci, že soud při hodnocení znaleckého posudku není oprávněn hodnotit jeho věcnou správnost, je však ale povinen ve světle zásady volného hodnocení důkazů hodnotit způsob, jakým byl znalecký posudek vypracován.¹⁴⁵

3.5.3. Vady znaleckého posudku

K vadám znaleckých posudků obvykle dochází za situace, kdy dojde k nedodržení zákonem stanovených postupů pro vypracování znaleckých posudků, anebo v případě, že znalec, jenž znalecký posudek vypracoval, při této činnosti porušil některou z jemu zákonem uložených povinností. Z literatury vyplývá řada kritérií, dle kterých lze vzniklé vady dělit. Průřezově lze za základní označit vady formální, obsahové a ty, které vznikly postupem znalce v průběhu vyhotovení znaleckého posudku.¹⁴⁶

Formálně vadný je znalecký posudek, který nemá formální náležitosti vyplývající ze ZnalZ a ZnalČinV. K takovému pochybení obvykle dochází opomenutím některé z náležitostí jako je například podpis znalce. Současně je však možné v užším smyslu formální vadnost spatřovat i v absenci některých požadavků zákonné struktury znaleckého posudku, nemajíc vliv například na jeho přezkoumatelnost.¹⁴⁷ Soud však v případě těchto vad může znalce vyzvat k doplnění či nápravě. Jedná se tak o odstranitelné vady, které je možné zhojit dodatečně.¹⁴⁸

Obsahově vadný je takový znalecký posudek, který ve svých závěrech nesplňuje hlavní kritéria kladená na jeho vlastnosti, tj. pravdivost, přezkoumatelnost a úplnost. Takové vady se mohou projevit několika způsoby jako je například opření závěru znaleckého posudku o nedostatečný soubor podkladů, nevypořádání znalce se všemi označenými podklady, ale i chyba ve výpočtech a

¹⁴⁵ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 134.

¹⁴⁶ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 254.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 223.

řada dalších.¹⁴⁹ Obsahové vady činí znalecký posudek nepravdivým¹⁵⁰ a jejich odstranění se dá označit za značně problematické. Tento problém je možné následně řešit zadáním doplňujícího znaleckého posudku, v případě nutnosti i posudku revizního.

Vady, které vznikly v postupu znalce, je třeba rozdělit na vady v rozporu s postupem předepsaným zákonnými předpisy¹⁵¹, například vypracování znaleckého posudku podjatým znalcem, a na vady vzniklé v důsledku postupu, který je v rozporu s procesními předpisy¹⁵² například právní hodnocení znalcem. Z praxe je možné dále jmenovat vady jako je například zpracování znaleckého posudku podjatým znalce, znalcem, který není zapsán v seznamu znalců, či znalcem, který znaleckou činnost vykonává v úplně jiném odvětví a oboru znalecké činnosti. Vadný bude i znalecký posudek, k jehož vypracování znalec užil podklady, které nezískal zákonnou cestou. Obvykle se jedná o závažné vady, které zpravidla odstranit nelze.

3.5.4. Revizní znalecký posudek

Revizní znalecký posudek bývá v literatuře označen též jako tzv. vyšší dobrozdání. Jedná se o institut, jehož účelem je v obecné rovině ověřit správnost jiného znaleckého posudku, přičemž nehraje roli, zda se jedná o znalecký posudek, který byl zpracován na základě žádosti soudu, nebo byl předložen účastníkem řízení¹⁵³, neboť se postupuje dle §127 a §127a OSŘ, jež uvádějí obecnou úpravu znaleckých posudků.¹⁵⁴

Před zadáním revizního znaleckého posudku by však mělo dojít k řádnému ukončení dokazování původním znaleckým posudkem. Za řádně ukončené dokazování je v tomto smyslu třeba považovat situaci, kdy je původní znalecký

¹⁴⁹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 254-255.

¹⁵⁰ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 223.

¹⁵¹ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 137.

¹⁵² DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s.1 37.

¹⁵³ DUFFEK, L., HEYDUK, J. a KAČEROVÁ, L. *Revizní znalecký posudek v civilním řízení* [online]. 3.8.2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/revizni-znalecky-posudek-v-civilnim-rizeni-111551.html>.

¹⁵⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 22.1.2014, sp.zn. 26 Cdo 3928/2013.

posudek v případě potřeby doplněn, či je vyslechnut znalec, aby se vyjádřil k neúplným a nejasným otázkám.¹⁵⁵ Soud pak může dle svého uvážení tento institut využít, tak jak mu je umožněno dle §127 odst. 2 OSŘ. Navzdory tomu může soud mít i povinnost tento důkazní prostředek využít, a to v situaci kdy by musel učinit svůj vlastní názor na odbornou skutkovou problematiku, neboť tak soud činit nemůže.¹⁵⁶ Provedení revizního znaleckého posudku není limitováno ani koncentrací řízení, protože se nejedná o nový důkaz, nýbrž se jedná pouze o zpochybnění již provedeného důkazu, kterým byl v takovém případě původní znalecký posudek.

Postup vedoucí k využití revizního znaleckého posudku vycházející z ustálené právní praxe, mimo jiné je však shrnul Nejvyšší soud tak, že: *„Zákon nestanoví předpoklady pro nařízení vypracování revizního znaleckého posudku a ponechává je na úvaze soudu; vypracování revizního znaleckého posudku bude přicházet do úvahy zejména tam, kde soud bude mít pochybnosti o správnosti již vypracovaného znaleckého posudku. Tyto pochybnosti mohou být jistě vyvolány i předložením listinného důkazu – posudku znalce, vypracovaného mimo řízení, nicméně bude vždy záležet na konkrétní situaci a na úvaze soudu, zda (zpravidla po slyšení ustanoveného znalce) bude mít pochybnosti za odstraněné. Nelze tedy stanovit pravidlo pro postup soudu v případě rozporu mezi znaleckým posudkem a listinným důkazem – posudkem jiného znalce vypracovaným mimo řízení. V případě rozporu mezi dvěma znaleckými posudky, lze rozhodnout o přezkoumání těchto posudků dalším znalcem, příp. znaleckým ústavem, ovšem jen v případě, že soud sám tento rozpor po slyšení obou znalců neodstraní.“*¹⁵⁷ Shodně o provedení revizního znaleckého posudku hovoří i Ústavní soud, který v rámci své rozhodovací činnosti dovodil, že: *„Ze zákonné povinnosti účastníka ‚označit důkazy k prokázání svých tvrzení‘ (§ 120 odst. 1 OSŘ) nelze ani ve sporném řízení dovozovat absolutní zákaz provedení i jiných než účastníkem navržených důkazů; naopak ustanovení § 120 odst. 3 OSŘ soudu takovou možnost poskytuje v případech, kdy potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu vyšla v řízení najevo‘. Taková potřeba může vyvstat též v souvislosti s hodnocením důkazů (§ 132 OSŘ). Možnost,*

¹⁵⁵ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 142.

¹⁵⁶ Rozsudek NS ČR ze dne 26.8.2010, sp.zn. 25 Cdo 2414/2008.

¹⁵⁷ Rozsudek NS ČR ze dne 24.4.2012, sp.zn. 21 Cdo 4562/2010.

*aby soud nařídil přezkoumat původní znalecký posudek jiným znalcem, je explicitě upravena v § 127 odst. 2 OSŘ.*¹⁵⁸

Vedle výše uvedeného je opodstatněné a nezbytné zadání revizního znaleckého posudku také v případech, že soudní znalec nerozumí dané problematice, posudek obsahuje nepravdivé a zavádějící závěry, či technicky nesprávné a nepřesné informace, ale i v případě že posudek uvádí nesprávné ceny a odhady, či se jedná o posudek, který je tendenční, zaujatý nebo dokonce posudek, který je zcela zřejmě vypracován „na zakázku“.¹⁵⁹

Zákonodárce na vypracování revizního znaleckého posudku neklade žádné speciální podmínky, a tak se pro jeho zpracování užije shodný postup jako pro znalecký posudek. To platí obdobně i pro náležitosti, které jsou na jeho formální a obsahovou stránku kladeny. Při vypracování revizního znaleckého posudku dochází nejen k přezkumu závěru původního znaleckého posudku, ale také použitých podkladů, metod užitých při jeho zpracování a v neposlední řadě k přezkumu znaleckého šetření, odůvodnění znalce a výsledného posudku.¹⁶⁰ Aby znalec docílil požadované revize, zkoumá a posuzuje odbornou otázku nejdříve sám a až poté svá hodnocení srovná s původním posudkem. Současně by měl znalec uvést nejen odůvodnění svého správného postupu, ale také se vyjádřit k rozdílům v postupu u přezkoumávaného znaleckého posudku. Z povahy věci je žádoucí, aby byl revizní znalecký posudek řádně odůvodněn a argumentačně podložen¹⁶¹, neboť pouze tak může dojít k naplnění účelu tohoto důkazního prostředku spočívajícího v odstranění pochybností o závěrech jiného znalce uvedených v původním posudku. Hodnocení revizního znaleckého posudku soud provádí dle §132 OSŘ.

Soud ve spojitosti se zadáním revizního znaleckého posudku zkoumá obtížnost posuzované otázky a ve zvlášť obtížných případech mu §127 odst.3 OSŘ umožňuje ustanovit k přezkumu původního posudku státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost. V praxi můžeme nalézt i případy, kdy mají revizní znalecké posudky zvláštní význam. Jedná se například o řízení o určení otcovství, kde je na základě instrukce Ministerstva spravedlnosti povinné podrobit znalecký posudek o vyloučení či

¹⁵⁸ Usnesení ÚS ze dne 3.6.2010, sp.zn. III. ÚS 1336/10.

¹⁵⁹ DRAŽKA, Š. *Přezkum znaleckých posudků* [online]. 11.1.2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>.

¹⁶⁰ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 252.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 253.

určení otcovství žalovaného muže reviznímu znaleckému posudku, který daný závěr stvrdí.¹⁶²

3.6. Uchovávání a evidence znaleckých posudků

3.6.1. Povinnost uchovávat znalecký posudek

Ačkoliv ZnalZ 1967 představoval v oblasti znalectví rozsáhlou novelizaci, úpravu povinnosti uchovávat znalecké posudky s sebou však nepřinesl. Vycházelo se z obecné úpravy ArchZ, který pro různé znalecké subjekty stanovil různou délku lhůt k povinnému uchování znaleckých písemností¹⁶³, což se jevílo jako nedostatečné a nepřehledné. V praxi však s přihlédnutím k průtahům a časové náročnosti soudních řízení znalci i přesto znalecké posudky a znalecké deníky uchovávali po dobu alespoň 10 let.

Poslední velká novelizace znalectví ve formě ZnalZ na tuto nepřehlednou a nejednotnou situaci zareagovala v §27 odst.3 ZnalZ a stanovila jednotnou lhůtu pro uchovávání znaleckých posudků v písemné i elektronické podobě na 10 let. Zatímco uchování písemných znaleckých posudků nepředstavuje žádnou komplikaci, u elektronických znaleckých posudků tomu je jinak, neboť znalec je povinen uchovat je se všemi náležitostmi tak, jak mu stanoví §27 odst.2 ZnalZ, tj. mimo jiné s elektronickým časovým razítkem, které musí mít platnost nejméně 5 let od vyhotovení znaleckého posudku. Elektronický znalecký posudek musí být platným časovým razítkem opatřen po celou dobu archivace. Je tedy povinností dle §49 odst. 2 ZnalČinV, aby byla provedena kontrola platnosti časového razítka a v případě jejího uplynutí došlo k opatření elektronického znaleckého posudku časovým razítkem opakovaně.

Povinnost uchovávání znaleckých posudků, též označovanou pojmem archivace, je tedy další z novinek, kterou s sebou ZnalZ do znalectví přinesl.

¹⁶² Avšak nemožnost provedení revizního znaleckého posudku v takovém případě neznamená nevěrohodnost původního znaleckého posudku a nevylučuje, aby nemohl být hodnocen jako ostatní důkazy v řízení. K tomu například Rozsudek NS ČR ze dne 10.8.2006, sp. zn. 21 Cdo 1898/2014.

¹⁶³ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 226.

3.6.2. Evidence znaleckých posudků

Evidence znaleckých posudků je informačním systémem veřejné správy umožňující dálkový přístup¹⁶⁴, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti. To odpovídá nejen za provoz tohoto systému, ale je též i tím, kdo provádí pravidelnou kontrolu, jejímž předmětem je plnění evidenční povinnost znalců dle §29 odst. 3 a 4 ZnalZ. Tato kontrola probíhá nejméně jedenkrát ročně a v důsledku své pravidelnosti a opakování není kontrolu prováděnou dle KontŘ.¹⁶⁵ Zjistí-li Ministerstvo spravedlnosti během kontroly nedostatky, je možné zahájit řízení o přestupku nebo udělit dotčenému subjektu výtku.

Povinnost elektronické evidence znaleckých posudků připadá nejen na znalce, ale též na znalecké ústavy a znalecké kanceláře. Dle předcházející právní úpravy evidenční povinnost pro znalce představovala vedení tzv. znaleckého deníku¹⁶⁶, jehož účelem bylo zajistit nejen přehlednost, ale také například ochranu znalce před paděláním jeho posudků.¹⁶⁷

Znalci, znalecké ústavy a znalecké kanceláře jsou povinni dle § 29 odst.3 ZnalZ zapsat do 5 dnů od zadání znaleckého posudku, či ode dne, ke kterému se zadání povinnosti váže, do evidence informace jako je například předmět znaleckého posudku, den zadání znaleckého posudku, obor a odvětví, ve kterých bude znalecký posudek podán a další. Tyto údaje se zapisují způsobem předepsaným dle Přílohy č.2 k VyhlZnalČ. Vedle informací o jednotlivých posudcích obsahuje evidence též dle §29 odst.4 ZnalZ informace o každém znalci jako je například celkový počet zpracovaných znaleckých posudků zadaných ostatními zadavateli v jednotlivých letech a další informace o počtu zpracovaných posudků. Ta část evidence, která obsahuje údaje o jednotlivých znaleckých posudcích (§29 odst.3 ZnalZ) a část údajů týkající se počtu zpracovaných znaleckých posudků konkrétním znalcem (§29 odst. 4 písm. a), b), d) a e)) jsou údaji neveřejnými a přístup k nim má pouze Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy. Správce evidence může v nezbytně nutném rozsahu povolit jednorázový přístup do neveřejné části evidence i jinému orgánu veřejné moci.

¹⁶⁴ §29 odst.1 ZnalZ.

¹⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č.254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

¹⁶⁶ §15 ZnalZ 1967.

¹⁶⁷ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009., s. 102.

Přechod od znaleckého deníku k elektronické evidenci je dalším změnou zavedenou ZnalZ. Přesun k elektronické evidenci by tak měl podle důvodové zprávy k ZnalZ představovat nejen zjednodušení a zrychlení samotné evidence, ale také by mělo jít o reakci na technologický pokrok, který zde nastal od uvedení ZnalZ 1967. Právě v důsledku technického pokroku zákonodárce s přesunem k elektronické evidenci nepředpokládá, že by se mělo jednat o finanční zatížení, neboť řada znalců již dříve znalecký deník sama v podobě jednoduchých tabulek elektronicky vedla.

4. Znalec

4.1. Vymezení pojmu „znalec“ a „znalecká činnost“

Nalézt jednotnou definici pro to, kdo je znalec, je prakticky nemožné. Sám ZnalZ s tímto pojmem pracuje více než hojně, ale ani on sám jej výslovně nedefinuje. Je tak možné pozorovat dvojí vymezení. Jednak to širší, užívané v obecné rovině (např. znalec umění), a pak to užší, stěžejní nejen pro tuto diplomovou práci, ale také pro celou právní vědu, jenž hovoří o osobě posuzující a objasňující odborné skutkové otázky před orgány veřejné moci.¹⁶⁸ Sám jeden z orgánů veřejné moci, konkrétně Nejvyšší soud, jej vymezuje tak, že: *„Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení.“*¹⁶⁹

Znalecká činnost bývá označena jako tzv. znalectví nebo soudní znalectví a její výkon podléhá dohledu ze strany orgánů státní moci. ZnalZ se tomuto pojmu věnuje hned ve svém §1 odst.1 a vymezuje jej tak, že: *„Výkonem znalecké činnosti se rozumí provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení, a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení.“*

K výkonu znalecké činnosti není oprávněn pouze znalec, ale i jiné subjekty, a to znalecké kanceláře a znalecké ústavy.¹⁷⁰ Zatímco znalecké kanceláře jsou obchodními korporacemi, čímž se jedná o právnické osoby soukromého práva, tak znaleckým ústavem mohou být například veřejné výzkumné instituce či organizační složky státu. K řádnému výkonu znalecké činnosti musí znalecké kanceláře a znalecké ústavy splnit podmínky, které pro ně jmenovitě vyplývají ze ZnalZ (tj. §6 a §7).

ZnalZ 1967 pojem „znalecké kanceláře“ neznal a jedinými subjekty, kterým umožňoval výkon znalecké činnosti, byli znalci a ústavy. Ústavy dle předcházející

¹⁶⁸ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. s.3.

¹⁶⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 29.5.2007, sp.zn. 33 Odo 324/2005.

¹⁷⁰ §2 odst.1 ZnalZ.

právní úpravy mohly být subjektem práva nejen veřejného, ale i soukromého. Dle nové právní úpravy, tj. ZnalZ, má změnou postavení znaleckých ústavů dojít k lepšímu vystihnutí jejich role jakožto subjektů, které jsou v rámci soudního řízení nejčastěji povolávány k přezkumu závěrů jiného znalce.¹⁷¹ Závěrem je třeba podotknout, že právě nové uspořádání subjektů oprávněných k výkonu znalecké činnosti při schvalování ZnalZ sklidilo jednu z největších vln kritiky, neboť dle znalecké obce nejsou odlišná kritéria pro zápis jednotlivých subjektů přípustná.

Diplomová práce se dále detailně věnuje pouze prvnímu uvedenému subjektu, kterým je znalec, jenž je i přes novou koncepci subjektů oprávněných k výkonu znalecké činnosti, stále považován za stěžejní subjekt výkonu této činnosti.

4.2. Výkon znalecké činnosti

Znalecká činnost je na území České republiky regulována státem. Ten prostřednictvím legislativy určuje podmínky a pravidla jejího výkonu, ale též ukládá subjektům oprávněným k výkonu této činnosti povinnosti a stanovuje nad výkonem této činnosti dohled. Výkon znalecké činnosti není dle ZnalZ vymezen pouze skrze to, kdo je k jejímu výkonu oprávněn, ale i skrz řadu dalších ustanovení týkající se například postupu znalce při posouzení skutkové otázky nebo skrze náležitosti výsledků jeho zkoumání, které musí zachytit ve znaleckém posudku a další.

Za základní prameny úpravy znalecké činnosti v České republice můžeme považovat ZnalZ, ZnalČinV, ZnalOdmV a ZnalOdvV. Vedle nich je třeba uvést i procesní předpisy, např. OSŘ, které upravují procesní povinnosti znalců a dokazování znaleckým posudkem před orgánem veřejné moci.

¹⁷¹ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 60.

4.2.1. Podmínky výkonu znalecké činnosti

Výčet podmínek, které musí znalec splnit, aby mohl znaleckou činnost vykonávat, nalezneme v §5 odst.1 ZnalZ, který říká že:

„Znalcem může být fyzická osoba, která

a) je odborně způsobilá k výkonu znalecké činnosti v daném oboru a odvětví a případně specializaci, pro které má být zapsána,

b) je bezúhonná,

c) má odpovídající materiálně technické zázemí a přístrojové vybavení, které dává záruku řádného výkonu znalecké činnosti,

d) je plně svéprávná,

e) nebyla v posledních 3 letech před podáním žádosti o zápis potrestána pokutou ve výši nejméně 100000 Kč za přešůpek podle § 39 odst. 1 písm. a) až c), e) až l), pokutou ve výši nejméně 100000 Kč za přešůpek podle § 40 odst. 1 písm. a) až g), ani pokutou ve výši nejméně 100000 Kč za přešůpek podle § 41 odst. 1 písm. a) až d), nebo které v posledních 5 letech před podáním žádosti o zápis nebylo zrušeno oprávnění vykonávat znaleckou činnost podle § 14 odst. 1 písm. e),

f) není na základě pravomocného rozhodnutí soudu v úpadku,

g) má kontaktní adresu na území České republiky v případě, že nemá sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky, a

h) po splnění podmínek uvedených pod písmeny a) až g) složila bez výhrady do rukou ministra spravedlnosti slib podle odstavce 2. “

Primárním cílem výše uvedeného výčtu podmínek je zajistit dostatečnou odbornost a věrohodnost znalců. Současně je tento výčet podmínek výčtem taxativním, což znamená, že za předpokladu, že jej fyzická osoba splní, vzniká jí na jmenování znalcem právní nárok. Vznik znaleckého oprávnění je založen na splnění podmínek, nikoliv tedy na otázce správního uvážení.

Splnění výše uvedených podmínek je požadováno po všech znalcích zcela bez rozdílu. Není možné, aby Ministerstvo spravedlnosti jednotlivým fyzickým

osobám ucházející se o zápis do seznamu znalců jednotlivé podmínky individuálně promíjelo.¹⁷²

Stěžejní podmínkou je zcela bez pochyb požadavek odborné způsobilosti, který je na znalce kladen. Ten není zmíněn pouze v taxativním výčtu požadovaných podmínek, ale samostatně se mu věnuje a upřesňuje jej i §8 ZnalZ. Nová zákonná úprava na rozdíl od ZnalZ 1967 věnuje přesnému vymezení pojmu „odborná způsobilost“ dostatečnou pozornost, neboť se snaží předcházet komplikacím spojeným s nedostatečně přesným vymezením z předcházejícího zákona¹⁷³, který jej vymezil pouze jako „potřebné znalosti a zkušenosti z oboru“.¹⁷⁴ Vedle základního požadavku na splněné vysokoškolské vzdělání v oboru znalecké činnosti nejméně v magisterském (popř. inženýrském) stupni¹⁷⁵, je to i splnění 5 let aktivní odborné praxe v takovém oboru¹⁷⁶, získání jiného osvědčení nebo způsobilosti od příslušných komor¹⁷⁷ a úspěšné složení vstupní zkoušky.¹⁷⁸ V případě podmínky odborné způsobilosti může Ministerstvo spravedlnosti na rozdíl od podmínek uvedených v §5 ZnalZ na žádost žadatele splnění některé z podmínek prominout.¹⁷⁹ Promine takovou podmínku, která nedává pochyb o nedodržení dostatečné záruky, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí.¹⁸⁰ Nejčastěji promíjenou podmínkou je v tomto případě nedosažení potřebného vysokoškolského vzdělání dle §8 odst.1 písm. a) ZnalZ, které je obvykle promíjeno žadateli, jenž je schopen nahradit absenci vzdělání dostatečnou odbornou praxí (obvykle trvající několik desítek let).

Druhou podmínkou, která je taktéž samostatně vymezena a rozvedena v ZnalZ nad rámec obecného taxativního výčtu, je bezúhonnost¹⁸¹. Shodně lze hovořit o podmínce, kterou zákonodárce do zákonné úpravy zanesl z důvodu zkvalitnění znalecké činnosti. Nejedná se však o úplnou novinku, neboť bezúhonnost byla vyžadována po znalcích již dle ZnalZ 1967, povinně bez výjimky však až od 1.1.2012. Dle ZnalZ je bezúhonnost, kterou musí znalec splňovat po

¹⁷² DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 48.

¹⁷³ Předcházejícím zákonem je v tomto případě ZnalZ 1967.

¹⁷⁴ §4 odst. 1 písm. e) ZnalZ 1967.

¹⁷⁵ §8 odst. 1 písm. a) ZnalZ.

¹⁷⁶ §8 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

¹⁷⁷ §8 odst. 1 písm. c) a d) ZnalZ.

¹⁷⁸ §8 odst. 1 písm. e) ZnalZ.

¹⁷⁹ §8 odst.5 ZnalZ.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Vymezení této podmínky se věnuje §9 ZnalZ.

celou dobu výkonu znalecké činnosti, definována tak, že „osoba nesmí být pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin v souvislosti s výkonem znalecké činnosti (nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena v důsledku tzv. zahlazení odsouzení).“¹⁸² Bezúhonnost je třeba doložit, a to tak že si Ministerstvo spravedlnosti vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů.¹⁸³ U žadatelů, kteří by se zdržovali v posledních 3 letech nepřetržitě po dobu delší než 3 měsíce v cizím státě, je třeba nad rámec výpisu z evidence Rejstříku trestů doložit další dokumentaci dokazující bezúhonnost žadatele dle §9 odst. 3 písm. a) ZnalZ.

Ostatní podmínky z taxativního výčtu ZnalZ samostatně nad rámec §5 odst.1 nerozvíjí a nedefinuje. To však neznamená, že zákonodárce nevycházel z podkladu v jiných právních pramenech. Například s pojmem svéprávnosti znalce ZnalZ pracuje tak, jak jej definuje §15 odst.2 NOZ, či s pojmem úpadku tak, jak úpadek dlužníka definuje §3 InsZ.

I ZnalZ 1967 kladl na osobu znalce řadu podmínek, které taxativně vymezil v §4. Nelze však ani při nejmenším hovořit o detailním vymezení, to poskytl až ZnalZ. Stěžejní změnou je v tomto případě vznik právního nároku a v tomto smyslu dle mého i sjednocení podmínek přístupu k výkonu znalecké činnosti pro jednotlivé uchazeče. Neboť splnění podmínek stanovených ZnalZ lze zcela zřetelně a bez pochyb prokázat, zatímco podmínka stanovená §4 odst.1 písm. c) ZnalZ 1967 hovořící o osobních vlastnostech znalce dávající předpoklad pro řádný výkon znalecké činnosti se objektivně dokázat nedá a je více než nejistá.

4.2.2. Vstupní zkouška znalce

Dle §8 odst. 1 písm. e) ZnalZ je úspěšné složení vstupní zkoušky jednou z podmínek prokázání odborné způsobilosti uchazeče o znalecké oprávnění, přičemž splnění podmínky odborné způsobilosti je nadále limitováno taxativním výčtem podmínek pro výkon znalecké činnosti z §5 odst. 1 ZnalZ (viz kapitola výše).

¹⁸² DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 89.

¹⁸³ §9 odst.2 ZnalZ.

Vstupní zkouška má dvě části – obecnou a zvláštní. První, obecná, část je organizována Justiční akademií¹⁸⁴ a jejím účelem je prověřit uchazečovy znalosti právních předpisů související s výkonem znalecké činnosti a znalost náležitostí znaleckého posudku v teoretické rovině.¹⁸⁵ Tato část zkoušky je pro všechny znalecké obory stejná, koná se neveřejně ve formě písemného testu¹⁸⁶, k jehož vypracování má uchazeč k dispozici pouze právní informační systém, další programové vybavení zpřístupnění Ministerstvem spravedlnosti a psací potřeby.¹⁸⁷ Obecnou část zkoušky úspěšně splní ten, kdo odpoví správně alespoň na 75% testových otázek, není ze zkoušky vyloučen, či z ní neodstoupí.¹⁸⁸ Takové hodnocení je konečné, nesplní-li však žadatel bodovou hranici úspěšných odpovědí, je hodnocení zkoušky tzv. prozatímní. V takovém případě Ministerstvo spravedlnosti zpřístupní žadateli otázky, na které odpověděl nesprávně, i s nabídkou možných odpovědí společně s vyznačením správných odpovědí. Žadatel je oprávněn v testu pokračovat, nevzdá-li se tohoto práva, a doplnit odpovědi, na které dle prozatímního hodnocení odpověděl chybně, o jejich odůvodnění.¹⁸⁹ Pokračovat v testu může žadatel nanejvýš dalších 60 minut, které se nezapočítávají do základní doby 150 minut, která je stanovena pro vypracování obecné části písemného testu dle ZnalČinV (§8 a §11 odst.2). Následně je doplněný test s odůvodněnými odpověďmi vyhodnocen Ministerstvem spravedlnosti a žadatel je o jeho výsledku písemně vyrozuměn.¹⁹⁰ Současně je ministerstvo povinno vyhodnocení zkoušky stručně odůvodnit.¹⁹¹ Dle §5 odst.3 ZnalČinV je možné žadateli, který podal žádost o zápis do seznamu znalců souhrnně například pro vícero znaleckých oborů, několikeré složení obecné části vstupní zkoušky prominout. To znamená, že takový žadatel bude skládat pouze jednu obecnou část vstupní zkoušky pro všechny znalecké obory, k jejichž zápisu do seznamu znalců podal žádost, to však neplatí pro zvláštní část zkoušky, která se koná pro každý znalecký obor samostatně.

¹⁸⁴ Justiční akademie je institucí resortu Ministerstva spravedlnosti, jejímž účelem je vzdělávání soudců, státních zástupců a ostatních zaměstnanců v justici.

¹⁸⁵ §10 odst.2 ZnalZ.

¹⁸⁶ §5 odst. 1 a 2 ZnalČinV.

¹⁸⁷ §8 odst.1 ZnalČinV.

¹⁸⁸ §9 ZnalČinV.

¹⁸⁹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 103.

¹⁹⁰ §12 odst.2 ZnalČinV.

¹⁹¹ §12 odst.3 ZnalČinV.

Zvláštní část zkoušky má prověřit dovednosti uchazeče co do vypracování znaleckého posudku v odvětví a specializaci, ve které by měl znaleckou činnost následně vykonávat.¹⁹² Tato část vstupní zkoušky je veřejná, má podobu ústního pohovoru, který se koná před zkušební komisí a žadatel během něho obhájí zkušební znalecký posudek.¹⁹³ Zkušební znalecký posudek doručí žadatel ministerstvu před zahájením obecné části zkoušky, to jej vyhodnotí a písemně žadateli oznámí výsledek posouzení, kde uvede i stručné odůvodnění. Následně je žadateli doručena informace o dni, místu a času konání ústního pohovoru. Maximální délka ústního pohovoru je dle §19 odst.4 ZnalČinV stanovena na 120 minut. Zvláštní část zkoušky je považována za splněnou, je-li žadatel dle hodnocení zkušební komise schopen zpracovat znalecký posudek a prokázat požadované schopnosti.¹⁹⁴ Výsledek zvláštní části zkoušky je žadateli oznámen veřejně bezprostředně po konání ústního pohovoru a poradě zkušební komise.

Žadatel může být za své počínání během zkoušky hodnocen dvěma způsoby – prospěl či neprospěl. Úspěšným žadatelem s hodnocením „prospěl“ je ten, kdo splní obě části vstupní zkoušky, anebo ten kdo, splní jednu z částí vstupní zkoušky a druhá část se považuje za splněnou (§22 odst.2 ZnalČinV). Stupněm „neprospěl“ je hodnocen takový žadatel, který nesplní obě části takové zkoušky, ten, kdo by nesplnil některou z částí zkoušky, jež se nepovažuje za splněnou, nebo ten, kdo se nedostaví k některé z částí vstupní zkoušky a svou účast řádně a včas neomluví (§22 odst.3 ZnalČinV). Opakovat vstupní zkoušku lze pouze jednou a nepřihlíží se k tomu, zda se tak děje z důvodu neúspěšného pokusu, nebo nedostavení se k řádnému termínu zkoušky. Zákonodárce omezil opravu pouze na jeden pokus, protože předpokládá vysokou odbornou kvalitu znalců, takže by k opakování mělo docházet pouze vy výjimečných případech.¹⁹⁵ Opakování zkoušky je možné nejdříve po uplynutí 6 měsíců od pokusu, ve kterém žadatel neuspěl, a je třeba opětovně uhradit poplatek za konání zkoušky. Vstupní znalecká zkouška je zpoplatněna například po vzoru advokátní zkoušky a výše poplatku činí 3.000, - Kč za umožnění vykonání obecné části zkoušky a 5.000, - Kč za umožnění vykonání zvláštní části zkoušky. Poplatek má sloužit k částečnému pokrytí administrativních a personálních nákladů spojených s realizací vstupní zkoušky. I vstupní zkouška

¹⁹² §10 odst.1 ZnalZ.

¹⁹³ §14 odst.1 ZnalČinV.

¹⁹⁴ §20 odst.1 ZnalČinV.

¹⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

znalce je podmínkou, kterou bude muset znalec, jenž získal znalecké oprávnění dle ZnalZ 1967, splnit do skončení přechodného období, které je pro tyto znalce stanoveno do 1.1.2026.¹⁹⁶

Ačkoliv by se tomu nemuselo zdát, je vstupní zkouška novým institutem, který s sebou přinesl až ZnalZ. Dle ZnalZ 1967 nebylo třeba podmínku a úpravu prověření odborných znalostí znalců formalizovat. Prověření a doložení potřebné kvalifikace a odborných předpokladů znalců tak bylo v dikci krajských soudů. U nich existovaly tzv. sbory pro znalecké otázky, na základě jejichž činnosti se postupem času vyvinula jakási ověřovací praxe, nad kterou čistě formálně a nesystematicky vykonávalo dohled Ministerstvo spravedlnosti. Celý tento proces ověřování byl chaotický a nestejnorodý, jednotlivé praxe u různých soudů se lišily.¹⁹⁷ Bylo tedy více než nutné celý proces ověřování sjednotit.

4.2.3. Oprávnění k výkonu znalecké činnosti

K výkonu znalecké činnosti je nezbytné být držitelem oprávnění, které výkon této činnosti umožňuje. To vznikne oprávněnému subjektu, v tomto případě znalci, zápisem do seznamu znalců.¹⁹⁸ V případě výkonu znalecké činnosti bez zmíněného oprávnění, by se znalec dopustil přestupku dle §41 ZnalZ, a to i v případě, že by splňoval ostatní podmínky, které jsou na osobu znalce kladeny.

Řízení o žádosti týkající se zápisu do seznamu znalců je správní řízení, na které se použije právní režim stanovený SpŘ. Jedná se o řízení, které je možné zahájit pouze na žádost. Konkrétně se dle ZnalZ tato žádost podává na předepsaném formuláři, ve kterém žadatel uvede obor, odvětví a dle vlastního uvážení i specializaci, ve které chce znaleckou činnost vykonávat.¹⁹⁹ Vedle těchto informací žadatel v žádosti uvede i údaje jako jsou jeho jméno, adresa, telefonní kontakt atd. Výčet povinných údajů, které musí být v žádosti uvedeny, nalezneme v §2

¹⁹⁶ Těmto znalcům tedy nevzniká automaticky znalecké oprávnění, ale disponují pouze tzv. znaleckým oprávněním dočasným, jenž pozbyde platnosti po uplynutí přechodné doby 5 let, tj. maximálně k 1.1.2026.

¹⁹⁷ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 95.

¹⁹⁸ §11 odst.1 ZnalZ.

¹⁹⁹ §11 odst.2 ZnalZ.

ZnalČinV. Žadatel je povinen k žádosti připojit i doklady, které prokazují splnění podmínek pro výkon znalecké činnosti (§4 ZnalČinV).

V případě splnění podmínek je Ministerstvo spravedlnosti povinno zapsat žadatele do seznamu znalců do 10 pracovních dnů od složení slibu.²⁰⁰ Není zde však povinnost písemného vyhotovení rozhodnutí o zápisu do seznamu znalců, přičemž ZnalZ ani nikterak nevymezuje povinnost ministerstva oznámit žadateli provedení zápisu. Co však ZnalZ vymezuje, je právní moc takového rozhodnutí, která je určena zápisem znalce do seznamu znalců. Žadatel by se proti tomuto postupu Ministerstva spravedlnosti mohl bránit dvěma procesními prostředky, a to konkrétně rozkladem anebo žalobou proti nezákonnému zásahu.²⁰¹ V souvislosti se zápisem žadatele do seznamu znalců vydá ministerstvo znalci průkaz, jehož podoba je vyobrazena v Příloze č.1 ZnalČinV, a potvrzení, na jehož základě je žadatel oprávněn k objednávce znalecké pečeti. Dle zvláštního ustanovení může ministerstvo do seznamu znalců zapsat fyzické osoby, které nepodali žádost dle §11 ZnalZ, ale splňují podmínky dle §12 odst.1 ZnalZ jako je například zisk oprávnění k výkonu znalecké činnosti v některém z členských států Evropské unie.

Oprávnění k výkonu znalecké činnosti může nejen zaniknout, ale také může být pozastaveno. ZnalZ stanoví dva důvody, kdy je Ministerstvo spravedlnosti povinno rozhodnutím pozastavit oprávnění k výkonu znalecké činnosti. Prvním případem je situace, kdy je znalec vzat do vazby nebo nastoupil do výkonu trestu odnětí svobody, a druhým případem je situace, kdy znalec o pozastavení činnosti sám požádá. V prvním případě je oprávnění pozastavené po dobu, kdy trvání výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, v případě druhém po dobu, po kterou znalec o pozastavení požádá [§13 odst.1 písm. a) a b) ZnalZ]. Existují i situace, kdy je ministerstvo oprávněno rozhodnout, zda oprávnění vykonávat znaleckou činnost pozastaví, či nikoliv. Jde o případy vymezené v §13 odst.2 ZnalZ, kterými jsou například existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících výkon znalecké činnosti. U všech uvedených případů platí, že by se mělo jednat o odůvodněné případy. Ministerstvo spravedlnosti je povinno pozastavení oprávnění výkonu znalecké činnosti poznamenat do seznamu znalců.

²⁰⁰ §11 odst.3 ZnalZ.

²⁰¹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 124.

Zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost se věnuje ZnalZ v §14. Ten ve svém prvním odstavci vymezuje celkem pět situací, kdy ministerstvo rozhodne o zrušení oprávnění výkonu znalecké činnosti. Jedná se například o situaci, kdy znalec přestane splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti. Dále se této problematice věnuje odstavec třetí, který vymezuje situace, kdy oprávnění zanikne i bez rozhodnutí ministerstva jako je například smrt znalce. Po zániku oprávnění k výkonu znalecké činnosti musí ten, komu byly poskytnuty materiály k vypracování znaleckého posudku, tyto materiály bez prodlení vrátit a ten, komu byla vydána znalecká pečeť a průkaz, je musí vrátit ministerstvu.²⁰²

Princip přístupu ke znalecké činnosti byl založen dle ZnalZ 1967 na podobné myšlence související s povinností zápisu do seznamu znalců (§2 odst.1 ZnalZ 1967), kterému předcházela žádost žadatele o zapsání. K jmenování znalce bylo nutné, aby plnil podmínky uvedené v §4 ZnalZ 1967 a k jeho jmenování došlo na základě rozhodnutí předsedů krajských soudů a ministra spravedlnosti. ZnalZ se zavedením právního nároku na vznik znaleckého oprávnění při splnění zákonem stanovených podmínek stanovil jasný a spravedlivý postup i v této oblasti.

4.2.4. Seznam znalců a seznam znaleckých oborů

ZnalZ v §15 odst.1 vymezuje seznam znalců tak, že se jedná o „*informační systém veřejné správy, jehož správcem je ministerstvo, a do něhož se zapisují znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy*“. Ministerstvo spravedlnosti odpovídá za zveřejnění informace co do jejich skutečného stavu. Dopustilo by se ministerstvo při této činnosti pochybení, je dána dotčenému subjektu možnost obrany prostřednictvím žaloby proti neoprávněnému zásahu ve správním soudnictví.

Seznam obsahuje veřejné i neveřejné údaje. Za veřejný údaj se považuje například jméno nebo název, obor, odvětví a případně specializace, pokud byla zvolena. Úplný výčet údajů, které jsou zákonodárcem považovány za veřejné, a budou tak uveřejněny ve znaleckém seznamu, je vymezen v §16 odst. 1 a 2 ZnalZ. K těmto veřejným údajům je prostřednictvím ministerstva zajištěn dálkový přístup.

²⁰² §14 odst. 4 a 5 ZnalZ.

Údaje, které se do seznamu znalců zapíší jako neveřejné, vymezuje §16 odst.3 ZnalZ a jedná se například o údaj o uložení výtce. Neomezený přístup k neveřejným údajům má ministerstvo jako správce seznamu znalců. To může na žádost v odůvodněných případech povolit v nezbytném rozsahu přístup jinému orgánu veřejné moci.²⁰³ Ministerstvo údaje o znalci, jehož oprávnění k výkonu znalecké činnosti zaniklo, vymaže po uplynutí 10 let od zániku oprávnění.²⁰⁴

Seznamy znalců jsou uspořádány podle jednotlivých znaleckých oborů. Každý ze znalců je oprávněn vykonávat znaleckou činnost dle své specializace, dosaženého vzdělání a praxe v určitém oboru či oborech, ale z podstaty věci nelze, aby jedna osoba byla znalcem tzv. univerzálním. Seznam jednotlivých oborů však nenalezneme přímo v některém z ustanoveních ZnalZ, nýbrž se jedná o Přílohu č.1 tohoto zákona. Obsahem této přílohy je vymezení 52 znaleckých oborů, ve kterých je možné znaleckou činnost vykonávat. Je nutné zmínit, že pojetí a rozdělení těchto oborů odpovídá praktickým potřebám orgánu veřejné moci, nikoliv však vědnímu uspořádání a členění.²⁰⁵ Jednotlivé obory je dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti²⁰⁶ možné rozdělit ještě na jednotlivá odvětví, což má opět napomoci zajistit co nejpřesnější a nejvhodnější znalecké posouzení, například znalecký obor dopravy lze dále ještě členit na odvětví dopravy drážní, letecké, silniční a vodní. Tato vyhláška v Příloze č.2 současně uvádí výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti, nebo absolvovat specializační studium, a též ty, pro které je nutno doložit získání osvědčení vydaného profesní komorou. V případě výše uvedeného oboru dopravy se tak jedná o povinnost absolvování specializačního studia odpovídajícího zvolené specializaci, pokud jej lze absolvovat.

²⁰³§15 odst.2 ZnalZ

²⁰⁴ §15 odst.ř ZnalZ

²⁰⁵BRADÁČ, A., VÉMOLA, A. a BRADÁČ, A. *Soudní znaleství ve vybraných technických a ekonomických oborech po 1.1.2021*. 2. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM s.r.o., 2021, s. 20.

²⁰⁶Jedná se o vyhlášku č.505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví. Seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů je Přílohou č.1 této vyhlášky.

4.3. Práva a povinnosti znalce

Zákonné vymezení práv a povinností znalců nám nabízí shodně označená hlava IV. ZnalZ, které do tohoto vymezení řadí institut vyloučení (§18), odmítnutí podání znaleckého posudku (§19), mlčenlivost (§20), odpovědnost za výkon znalecké činnosti (§21), pojištění znalců (§22), konzultanta (§23) a oznamovací povinnost (§24). Nejedná se však o výčet taxativní, další práva a povinnosti je možné nalézt i v jiných ustanoveních ZnalZ, která nejsou začleněna v hlavě IV.

4.3.1. Práva znalce

Práva znalce je možné tak, jak vyplývají ze ZnalZ, ZnalČinV a ZnalOdmV, pomyslně rozdělit do tří hlavních skupin, které lze označit jako právo znalce na odměnu a na náhradu nákladů, právo znalce na součinnost soudu a dalších osob a další práva znalce.

Znalecká činnost je činností úplatnou, což znamená, že znalci za její výkon náleží zisk. Částka, která znalci takto náleží, se nazývá souhrnně znalečné a sestává se z odměny, náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času (vč. času stráveného cestou).²⁰⁷ Co se týče odměny, záleží, zda byl posudek vypracován znalcem ustanoveným orgánem veřejné moci, nebo byl vypracován pro zadavatele na základě smlouvy. V případě znaleckých posudků vypracovaných na základě orgánů veřejné moci, náleží znalci odměna stanovená ZnalOdmV, která činí 300 Kč a 450 Kč za každou hodinu práce.²⁰⁸ U znaleckého posudku vypracovaného na základě smlouvy je výše odměny²⁰⁹ přenechána smluvní volnosti stran. ZnalOdmV by se v případě smluvního ujednání využila, pouze pokud by ke sjednání odměny ve smlouvě nedošlo, nebo by byla nedostatečná, či nejasná. Oba typy odměny je možné zvýšit i zkrátit dle náročnosti daného znaleckého posudku. Znalci nenáleží časová odměna za účelně vynaloženou práci za provedení úkonů, jehož provedení se oceňuje dle Přílohy č.1 k ZnalOdmV, tzv. paušální odměnou.²¹⁰

²⁰⁷ §30 ZnalZ.

²⁰⁸ §2 odst.1 ZnalOdmV.

²⁰⁹ V tomto případě je třeba na výši odměny pohlížet jako na sjednanou cenu díla.

²¹⁰ Jedná se například o podání písemného stanoviska o rozpracovaném znaleckém posudku, přičemž Příloha č.1 ZnalOdmV stanoví odměnu za tento úkon na 100 Kč.

Vedle odměny má dle §32 odst.1 ZnalZ znalec nárok na náhradu účelně vynaložených hotových výdajů a náhradu za ztrátu času, a to i toho, který stráví na cestě v přímé souvislosti s úkonem. Aby mohly být oba druhy těchto náhrad znalci přiznány, musí být schopen doložit jejich vznik i výši. Za situace, kdy není možné zcela zřetelně prokázat vztah mezi vzniklými výdaji a ztrátou času s provedením znaleckého úkonu, nelze náhradu těchto výdajů znalci přiznat.²¹¹ Seznam hotových výdajů, za které znalci náleží paušální odměna je součástí ZnalOdmV, konkrétně se jedná o Přílohu č.2, a jsou zde uvedeny například hotové výdaje za tisknutí stránek, zvukové a obrazové záznamy a další. Při mimořádných okolnostech lze hotové výdaje v konkrétních bodech navýšit o 20 % dle §13 odst.2 ZnalOdmV. Znalec však není plně vázán tímto seznamem. Pokud doloží účelnost hotových výdajů a jejich výši, lze mu výdaje v doložené výši nahradit. O náhradě za ztrátu času pojednává §14 ZnalOdmV. Jedná se o institut nový, zákonodárcem označený za zcela účelný.²¹² I přesto však zákonodárce zdůraznil, že není možné jej ze strany znalců zneužívat. Náhrada za ztrátu času tak znalci náleží pouze v případě, že je daný úkon nezbytný a účelný. Současně je třeba rozlišit čas, který znalec stráví přímo výkonem znalecké činnosti²¹³, neboť takový čas není považován za promeškaný a znalec za něho bude nárokovat odměnu, nikoliv však náhradu za promeškaný čas.

ZnalZ též nově zavedl institut poskytnutí zálohy spočívající v tom, že: „*Orgán veřejné moci může v odůvodněných případech poskytnout znalci přiměřenou zálohu na odměnu a náhrady.*“²¹⁴ Až doposud byla možnost zálohy na znalečné upravena pouze v §141 odst.1 OSŘ v rámci občanského soudního řízení. Jedná se o procesní institut a nově je možné jej poskytnout i v rámci trestního řízení.²¹⁵

Ačkoliv právo znalce na součinnost soudu a dalších osob není ve ZnalZ výslovně ustanoveno, je jeho realizace zcela zásadní, neboť to, do jaké míry se znalci povede zajistit a shromáždit podklady k vypracování znaleckého posudku, je přímo úměrné kvalitě vypracovaného posudku. Znalec má právo se obracet nejen

²¹¹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 286.

²¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz.

²¹³ Například soudní jednání, vyšetřovací pokus, místní šetření atd.

²¹⁴ §33 ZnalZ.

²¹⁵ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 294.

na soud a jiné orgány veřejné moci, ale může se obracet i na procesní strany s žádostí o doložení listin či jiných dokumentů, strany předvolat ke znaleckému zkoumání, či svolat šetření na místě.²¹⁶ V rámci civilního řízení má znalec právo obrátit se dle §127 odst.4 OSŘ na soud a požádat ho o zajištění součinnosti. Právo na součinnost náleží nejen znalci ustanovenému orgánem veřejné moci, ale i znalci zpracovávajícímu znalecký posudek dle §127a OSŘ.

Dalšími právy znalce vyplývajícími ze ZnalZ je například možnost odmítnutí vypracování znaleckého posudku²¹⁷, či možnost využít k posuzování dílčích otázek konzultanta. Další okruh práv znalci vyplývá z jeho postavení jakožto osoby zúčastněné na soudním řízení, kde je třeba zmínit se zvláštním zřetelem právo být poučen o jeho procesních právech a povinnostech. Za zmínku zcela jistě stojí i práva vyplývající znalci ze SpŘ související například s řízením o jmenování znalce, pozastavené jeho činnosti a další.²¹⁸

Změny oproti ZnalZ 1967 je možné sledovat zejména ve znalečném a náhradě nákladů. Při projednávání zákona byla navrhována výše odměny za hodinu práce až 750,- Kč, od čehož zákonodárce nakonec upustil. Lze tedy konstatovat, že pojetí práv a povinností znalce je obdobné jako to ve ZnalZ 1967.

4.3.2. Povinnosti znalce

Základní povinnosti znalce bychom našli uvedeny již v §1 ZnalZ, z čehož je zcela zřetelný úmysl zákonodárce zdůraznit je.²¹⁹ Jedná se o nestrannost a nezávislost znalce, odbornou péči, osobní výkon činnosti, výkon činnosti ohraničený oborem, odvětvím a specializací, stanovení doby výkonu činnosti a v neposlední řadě mlčenlivost znalce. Další povinnosti znalci vyplývají z hlavy IV. ZnalZ a hlavy VI. ZnalZ ukládající znalci povinnosti spjaté s vypracováním znaleckého posudku.

²¹⁶DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 28.

²¹⁷ Toto právo se dotýká pouze znaleckých posudků, které jsou znalci zadány orgánem veřejné moci, u znaleckých posudků zpracovávaných pro jiné subjekty platí smluvní volnost čili znalec tak ke zpracování posudku nemůže být nucen a jeho zpracování může zcela svobodně odmítnout.

²¹⁸ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 29.

²¹⁹ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 26.

Zcela zásadní povinností, jejíž dodržování je požadováno po znalcích kdekoliv na světě, je nestrannost a odbornost. Pouze tak lze docílit naplnění smyslu a účelu znalectví. Přímý odkaz na tuto povinnost lze spatřovat i ve znaleckém slibu²²⁰, který je přímým závazkem znalce k dodržování povinností vyplývajících mu z výkonu znalecké činnosti.

Povinností zasluhující vyšší míru pozornosti zmíněnou nejen ve znaleckém slibu, ale i v §1 ZnalZ a následně samostatném §20 ZnalZ, je mlčenlivost. Jejím účelem je ochrana neveřejných informací a údajů, se kterými znalec při výkonu znalecké činnosti pracuje, a dostane se s nimi do styku. Prolomit povinnost mlčenlivosti znalce může pouze zadavatel a v případě smrti či zániku zadavatele, pouze jeho právní nástupce. Na takové prolomení však nevzniká právní nárok. Taxativní výčet výjimek, na které se povinnost mlčenlivosti nevztahuje, uvádí §20 odst. 3 a 4 ZnalZ. Vzhledem k tomu, že se jedná o povinnost vyplývající ze samotného zákona, není třeba jejího dalšího smluvního sjednání.

Nově zavedenou povinností zasluhující pozornost je povinné pojištění znalce (§22 ZnalZ). Pojištění je institutem zavedeným pro případy, kdy bude třeba nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, neplatí to však pro osobu vykonávající znaleckou činnost jednorázově.²²¹ Limit uzavřeného pojištění má být přímo úměrný možným újmám, které lze v souvislosti s výkonem znalecké činnosti v rozumné míře předpokládat.²²² Je stanovena pouze jeho minimální hranice, která dle §38 odst.1 ZnalČinV činí pro osobu znalce 1.000.000,- Kč, bez ohledu na oboru či odvětví znalecké činnosti. Znalec je povinen doložit uzavření pojištění Ministerstvu spravedlnosti ve lhůtách uvedených v §22 odst.4 ZnalZ. Uzavřené pojištění vychází z právní úpravy pojištění zakotvené v NOZ. Samotný výběr pojistitele je ponechán na uvážení znalce.

Ani kategorie znaleckých povinností nezaznamenala oproti úpravě v ZnalZ 1967 nikterak výraznou změnu. Cíle, které sleduje ukládání povinností znalci, zůstaly nedotčeny, je pouze rozdílné jejich rozmístění v samotných ustanoveních

²²⁰ Dle §5 odst.2 ZnalZ zní slib znalce tak, že: „*Slibuji, že při své znalecké činnosti budu dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.*“

²²¹ §22 odst.1 ZnalZ.

²²² Tamtéž.

ZnalZ.²²³ Za nejvýraznější změnu tak lze považovat zavedení povinného pojištění, o němž je pojednáno v odstavci nad.

4.4. Dohled nad výkonem znalecké činnosti

ZnalZ pojem „dohled“ nedefinuje. Jeho význam je možné dovodit z jednotlivých ustanovení tohoto zákona a lze jej vymežit tak, že se jedná o „součást výkonu státní správy zaměřenou na zajištění plnění všech povinností vyplývajících zapsaným znalcům z obecně závazných právních předpisů upravujících znaleckou činnost a z obecně uznávaných postupů a standardů daného oboru a odvětví“.²²⁴

Samotný výkon dohledu je svěřen Ministerstvu spravedlnosti²²⁵, které dohlíží, zda znalci při výkonu znalecké činnosti jednají v souladu s právními předpisy upravující znaleckou činnost (ZnalZ a prováděcí předpisy)²²⁶, nikoliv však například zda znalec dodržuje povinnosti vyplývající mu z daňového zákona. Orgán veřejné moci vyrozumí Ministerstvo spravedlnosti, pokud zjistí skutečnosti, které nasvědčují tomu, že při výkonu znalecké činnosti došlo k porušení zákona²²⁷, dojde-li k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání znalce, či jeho vzetí do vazby²²⁸, popřípadě bez odkladu doručí opis rozhodnutí mající vliv na trvání oprávnění k výkonu znalecké činnosti.²²⁹

Ačkoliv §35 odst.2 ZnalZ uvádí, že Ministerstvo spravedlnosti má v rámci dohledu zkoumat věcnou správnost znaleckého posudku, je třeba brát toto ustanovení do jisté míry s rezervou, a interpretovat jej ne zcela doslovně, nýbrž ve smyslu zkoumání správnosti použité metodologie při zpracování zkoumaného posudku. Ministerstvo spravedlnosti nemá, a ani nemůže mít takové, odborné znalosti, aby tak mohlo činit, a proto je i v těchto případech jedinou možností, jak přezkoumat věcnou správnost znaleckého posudku co do odborných závěrů, revizní znalecký posudek. Zákonodárce chtěl patrně tímto neobratným pojmem vyjádřit, že

²²³ Zatímco ZnalZ 1967 uváděl povinnosti znalce systematicky členěné v §8-§12, ZnalZ je například vyzdvihuje a uvádí je již v samotném §1.

²²⁴ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s.308.

²²⁵ §35 odst.1 ZnalZ.

²²⁶ 35 odst.2 ZnalZ.

²²⁷ §36 odst. 1 ZnalZ.

²²⁸ §36 odst. 2 ZnalZ.

²²⁹ §36 odst. 3 ZnalZ.

přezkum znaleckých posudků by se ze strany Ministerstva spravedlnosti neměl zastavit pouze u formálních náležitostí znaleckého posudku, ale měl by zahrnovat i jednoduché skutkové otázky, normativní znaky a skutkové otázky vyžadující zvláštní odborné zkušenosti a znalosti.²³⁰ K posouzení takových skutkových otázek ministerstvo zřizuje poradní sbory²³¹, jež vyjadřují svá stanoviska, podílejí se na přezkušování budoucích znalců či formulují standardy znalecké činnosti.

Při výkon dohledu se postupuje dle SpŘ a KontŘ. Ministerstvo spravedlnosti si ke kontrole může vyžádat náhodně vybrané znalecké posudky jednotlivých znalců.²³² Pokud dojde ke zjištění drobných nedostatků ve výkonu znalecké činnosti, je možné je vyřešit tzv. výtkou. Tu lze uložit například za nepřesné umístění otisku znalecké pečeti. Výtka je evidována jako neveřejný údaj v seznamu znalců, kde je informace o jejím uložení uchována tři roky. Zjistí-li Ministerstvo spravedlnosti, že je znalec nečinný, tj. že za posledních pět let nevypracoval více než tři posudky, zruší mu oprávnění k výkonu znalecké činnosti.²³³

Centralizace dohledu nad výkonem znalecké činnosti je další podstatnou změnou, kterou zavádí ZnalZ.²³⁴ Dle ZnalZ 1967 byl dohled rozdělen mezi Ministerstvo spravedlnosti a předsedy krajských soudů. V dikci krajského soudu bylo například kontrolovat úměrnost účtovaných nákladů (§19 odst.2 ZnalZ 1967) a Ministerstvo spravedlnosti například dohlíželo na občasné prohlídky znaleckých deníků prováděných též krajskými soudy (§8 odst.2 ZnalV 1967). Setrvat u tohoto systému dohledu bylo původním záměrem zákonodárce i v ZnalZ, ale nakonec byl přijat pozměňovací návrh, který přenesl veškerý výkon dohledu na Ministerstvo spravedlnosti. Motivací k tomuto přenesu kompetencí bylo ulehčení agendy krajských soudů.

²³⁰ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s.318-320.

²³¹ §38 ZnalZ.

²³² §35 odst.3 ZnalZ.

²³³ §35 odst.4 ZnalZ.

²³⁴ ŠTURM, J., FORST, A., VITOVSKÁ, K. *7 základních změn v regulaci znalecké činnosti dle zákona o znalcích* [online]. 19.1.2022 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/7-zakladnich-zmen-v-regulaci-znalecke-cinnosti-dle-zakona-o-znalcich-114115.html>.

5. Odpovědnost znalce

Otázka odpovědnosti znalce, konkrétně pak odpovědnost znalce za škodu, sice z hlediska celkového pojetí oboru znalectví nepředstavuje nikterak rozsáhlou kapitolu, nelze ji však odepřít její důležitost. K tomu, aby člověk získal alespoň základní orientaci, je zde celá řada jiných institutů, jejichž znalost by měl obsáhnout prvotně. Není však ale na místě tvrdit, že by odpovědnost znalce měla být opomíjeným tématem, neboť dle mého představuje významný systém „brzd a protiváh“, jak předcházet chybám a nesprávným posouzením, které by beze sporu měly být cílem znalecké činnosti a znalci by měli vynaložit veškerou svou snahu, aby k nim nedocházelo.

5.1. Obecně k odpovědnosti znalce

Základním předpokladem, kterým znalec disponuje, a který je základním kritériem výkonu znalecké činnosti, je odborná způsobilost. Ale ani tento výjimečný rys není něčím, co by z osoby znalce mělo dělat osobu, jakkoliv nepostihnutelnou a nedotknutelnou. I znalec musí být za výsledek svého chování a své činnosti odpovědný a postihnutelný. Odpovědnost znalce můžeme spatřovat v několika rovinách, základně ji však můžeme rozdělit na odpovědnost veřejnoprávní a soukromoprávní.

5.1.1. Pojem „odpovědnost“

Pojem odpovědnosti patří v právní vědě k jednomu z nejskloňovanějších pojmů, i přesto bychom jeho jednotnou definici a pojetí hledali těžko. Nutno podotknout, že se jedná o pojem, se kterým se setkáváme i mimo právní vědu, což jeho jednotné pojetí o to více komplikuje. Knapp nejobecnější znak odpovědnosti vymezil tak, že: *„spočívá v povinnosti snést zákonem stanovenou újmu v případě, že nastane zákonem stanovená skutečnost“*.²³⁵ Zároveň upozornil na to, že se

²³⁵ KNAPP, V. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 200.

nejedná o jediný znak, který by stačil k úplnému vymezení tohoto pojmu. Újma, jež musí být snesena, se nazývá sankce a je též jedním ze znaků odpovědnosti.

Jeden ze stěžejních právních předpisů, tj. NOZ, ve vymezení pojmu odpovědnost také není zcela jednotný. V §24 NOZ je zakotvena odpovědnost člověka za vlastní jednání, přičemž je toto ustanovení považováno za obecnou klauzuli, která vyjadřuje odpovědnost člověka vůči jinému člověku, nikoliv vůči společnosti.²³⁶ Pojetí odpovědnosti vymezené v NOZ je tedy založeno na pojetí odpovědnosti, dle kterého člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, čili že se chová v souladu s právem a plní povinnosti mu z toho vyplývající.²³⁷ Jedná se tedy o pojetí odlišné od pojetí chápající odpovědnost jako civilní sankci. NOZ však s pojmem odpovědnost pracuje i v dalších spojeních jako je například odpovědnost za splnění dluhu či odpovědnost k náhradě škody. Aby člověk mohl být za své jednání odpovědný, musí naplnit kumulativně dvě podmínky – posoudit své jednání a ovládnout jej.

Za stěžejní zakotvení odpovědnosti znalce za výkon znalecké činnosti bychom našli ve ZnalZ. Ten ji vymezuje prostřednictvím stanovených povinností a skutkových podstat přestupků, kterých se znalec dopustí, pokud zmíněné povinnosti nesplní. Samotný komentář pojem odpovědnosti ve vztahu k znalci vymezuje tak, že“ „Právní odpovědnost je tedy zvláštní formou právního vztahu, ve kterém na základě porušení právní povinnosti dochází ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy.“²³⁸

5.1.2. Veřejnoprávní odpovědnost znalce

Odpovědnost znalce je možné rozdělit na dvě základní skupiny – odpovědnost veřejnoprávní a soukromoprávní. Veřejnoprávní odpovědnost lze dále dělit na odpovědnost správněprávní, trestněprávní a procesní.

Správněprávní odpovědnost se označuje též jako odpovědnost přestupková a je důsledkem porušení správní povinnosti.²³⁹ Znalec se přestupku dopustí tím, že

²³⁶ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 124-126.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 189.

²³⁹ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 116.

poruší povinnosti vyplývající mu ze ZnalZ.²⁴⁰ Skutkové podstaty jednotlivých přestupků, které bychom našli vymezeny v §39 - §41 ZnalZ, jsou založeny na hypotézách spočívající v porušení povinnosti uložené znalci tímto zákonem. Jedná se tak například o výkon znalecké činnosti v oboru, odvětví nebo případně specializaci, pro které nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost (rozpor s §1 odst.3)²⁴¹ či případ, kdy znalec nevykoná znaleckou činnost s odbornou péčí, nezávisle, nestranně, ve sjednané nebo stanovené době nebo osobně (rozpor s §1 odst.3 a 4).²⁴² ZnalZ za jediný přípustný správní trest považuje pokutu, jejíž výše je odstupňována povahou spáchaného přestupku. Dá se říci, že až zcela překvapivě ZnalZ neumožňuje správní trest ve formě zákazu činnosti.²⁴³ Na řízení o těchto přestupcích se uplatní právní režim stanovený SpŘ doplněný o zásady vyplývající z §42 ZnalZ.²⁴⁴ Pojetí znalecké činnosti v právním řádu České republiky je shodné pro řízení před orgány veřejné moci, tak i pro činnost založenou na dohodě s jiným subjektem, z tohoto důvodu se správněprávní odpovědnost znalce bude vztahovat na všechny jeho evidované úkony.²⁴⁵

Za základní úpravu trestněprávní odpovědnosti znalce je považován §346 TrZ, jenž pojednává o křivé výpovědi a nepravdivém znaleckém posudku. Podá-li znalec znalecký posudek za těchto podmínek, jedná se dle judikatury o znalecký posudek, který představuje vybočení z plnění jeho zákonné povinnosti²⁴⁶, přičemž pokud by uvedl nepravdu v podstatných okolnostech, jednalo by se o skutečnost zakládající společenskou škodlivost trestného činu ve světle §12 odst.2 TrZ²⁴⁷. Znalec se ale může dopustit i jiných trestných činů, například podvodu, neoznámení trestného činu, zasahování do nezávislosti soudu a dalších. Obligatorní znaky trestného činu jsou v těchto případech naplněny tak, že znalec je v pozici subjektu trestného činu, řádný výkon znalecké činnosti představuje objekt trestného činu a

²⁴⁰ KŘÍSTEK, L. *Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce*. Sborník Karlovarské právníké dny. 2013, s. 413.

²⁴¹ §39 odst. 1 písm. a) ZnalZ.

²⁴² §39 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

²⁴³ Původní vládní návrh ZnalZ možnost uložení trestu zákazu činnosti obsahoval, v průběhu jeho projednání bylo od tohoto pojetí však upuštěno a bylo nahrazeno rozhodnutím o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

²⁴⁴ Použití právní úpravy SpŘ v řízení o přestupcích znalců je důsledkem chybějící procesní úpravy v ZnalZ.

²⁴⁵ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 29.

²⁴⁶ Usnesení NS ze dne 26.10.2011, sp.zn. 30 Cdo 937/2011.

²⁴⁷ Usnesení NS ze dne 2.10.2013, sp.zn. 3 Tdo 109/2013.

úmyslné zavinění je subjektivní stránkou trestného činu.²⁴⁸ K naplnění subjektivní stránky postačí i úmysl nepřímý. Objektivní stránka trestného činu je charakterizována jednáním, následkem a příčinnou souvislostí mezi nimi. Právě z pohledu odlišného jednání můžeme trestné činy z §346 TrZ rozlišit na podání nepravdivého posudku, uvedení nepravdy o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny nebo zamlčení takové okolnosti. V případě, že by byl znalec obviněn pro podezření z trestné činnosti, je možné mu dočasně pozastavit výkon znalecké činnosti, pokud by byl však pravomocně odsouzen, bude vyškrtnut ze seznamu znalců. S projednáváním trestné činnosti znalců se však v praxi setkáváme vcelku sporadicky, neboť prokázat subjektivní stránku jimi spáchaného trestného činu, je velmi obtížné.²⁴⁹ Trestněprávní odpovědnost znalců je institutem výjimečným, a i v tomto smyslu je třeba na ni pohlížet ve smyslu tzv. ultima ratio.

Poslední skupinu veřejnoprávní odpovědnosti představuje ta procesní, vyplývající z nedodržení povinností stanovených v TŘ a OSŘ znalci jakožto osobě zúčastněné na řízení. Nedodržení povinnosti, obvykle ve formě nedodržení stanovených lhůt či nedostavení se na soudní jednání, může být důvodem vedoucím k uložení pořádkové pokuty²⁵⁰, kterou oba procesní předpisy shodně umožňují. OSŘ na rozdíl od TŘ umožňuje i institut předvedení znalce před soud²⁵¹, či je možné nechat znalce, v případě, že nedodrží v průběhu dokazování stanovené povinnosti, uhradit náklady vzniklé účastníkům řízení, které by v případě dodržení této povinnosti nevznikly²⁵². Za situace, kdy v řízení před soudem nedojde ke zpracování znaleckého posudku dle §28 ZnalZ, či ve stanovené lhůtě, je možné znalce postihnout zkrácením odměny za vypracování znaleckého posudku.²⁵³

5.1.3. Soukromoprávní odpovědnost znalce

Druhou skupinou odpovědnosti související se znaleckou činností je soukromoprávní odpovědnost. Tu je možné dále rozčlenit na odpovědnost za

²⁴⁸ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 195.

²⁴⁹ Tamtéž, s.196.

²⁵⁰ Pořádková pokuta se v těchto případech ukládá dle §66 odst.1 TrŘ či §53 odst.1 OSŘ.

²⁵¹ Znalec může být předveden na základě §52 odst.1 OSŘ.

²⁵² Tato povinnost znalce vyplývá z §147 odst.2 OSŘ.

²⁵³ §31 odst.5 ZnalZ.

vzniklou újmu a na odpovědnost za vady. Jednání znalce je třeba posuzovat komplexně, neplatí tedy, že je možné uplatnění odpovědnosti pouze soukromoprávní, či pouze odpovědnosti veřejnoprávní. To znamená, že obecná soukromoprávní odpovědnost nevylučuje odpovědnost veřejnoprávní.

ZnalZ nově zakotvuje odpovědnost za výkon znalecké činnosti v §21 ZnalZ jako povinnost nahrazení újmy, kterou znalec způsobil v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Vedle toho také druhý odstavec tohoto ustanovení umožňuje exkulpační důvod a to tak, že: „Znalec se odpovědnosti zprostí, prokáže-li, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat.“²⁵⁴ Odpovědnost za vzniklou újmu dopadá na všechny znalecké subjekty, tj. i na osobu znalce, a dotýká se i obou typů znalecké činnosti, tj. činnosti pro orgány veřejné moci, ale i té vykonané pro ostatní subjekty.²⁵⁵ Dle nové koncepce a pojetí v NOZ vychází odpovědnost za výkon znalecké činnosti ze speciální odpovědnosti za újmu vzniklou výkonem odborné rady či pomoci. Tato koncepce předpokládá, že: „Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojená. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“²⁵⁶ Z této premisy vyvozeným speciálním ustanovení týkající se činnosti osob, které vykonávají činnost za odměnu jako odborník, vztahující se na škodu způsobenou informací nebo radou je §2950 NOZ. Ten dodává, že: „Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobil-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.“²⁵⁷ Toto ustanovení pouze doplňuje obecné skutkové podstaty náhrady škody, nelze jej tedy vnímat ve smyslu *lex specialis*.²⁵⁸

²⁵⁴ §21 odst.2 ZnalZ.

²⁵⁵ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 186.

²⁵⁶ §5 odst.1 NOZ.

²⁵⁷ §2950 NOZ.

²⁵⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IX. § 2894 – 3081. Praha: Leges, 2018, s. 880.

Je třeba upozornit na to, že §21odst.1 ZnalZ hovoří o způsobené újmě.²⁵⁹ Znamenalo by to, že toto ustanovení uvedené v ZnalZ zakládá oproti §2950 NOZ, jenž hovoří pouze o náhradě škody, širší odpovědnost. Ve spojení s §2894 odst.2 NOZ by se mohlo zdát, že vedle povinnosti vždy nahradit škodu²⁶⁰, je zvláštním zákonem stanovena i povinnost odčinit nemajetkovou újmu. Komentářová literatura i důvodová zpráva k ZnalZ však o tom, jak široce vyložit pojem „újma“ uvedený v §21 ZnalZ, mlčí. Je tedy dle mého na místě dovodit dle komentářové literatury k NOZ²⁶¹, že zákonodárce v tomto smyslu užil pojem „újma“ ve smyslu nahradit jinému újmu, čímž je třeba chápat pouze povinnost k náhradě způsobené škody. Usuzuji tak na základě malého počtu případů, kdy zvláštní zákon opravdu povinnost nahradit nemajetkovou újmu zakotvuje výslovně²⁶², tedy ve smyslu, jak je k naplnění podmínek stanovených §2894 odst.2 NOZ vyžadováno. Pro nesporné vyložení §21 ZnalZ by tedy bylo nejlepším řešením, aby zákonodárce případy, kdy má znalec nahradit i nemajetkovou újmu, stanovil výslovně.

Je-li znalecký posudek zpracován mimo ustanovení orgánů veřejné moci, tj. činí-li tak znalec pro stranu řízení, či právnickou nebo fyzickou osobu, dochází k jeho vypracování na základě uzavřené smlouvy. Tato smlouva je tzv. smlouvou o dílo, kterou NOZ definuje tak, že: „... *se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu.*“²⁶³ Předpokladem zániku závazku zhotovitele díla je provedení zadaného díla bez vad, přičemž NOZ zohlednil značnou možnost různorodosti děl, a tak definuje vadné plnění ze smlouvy o dílo velmi obecně v §2615 NOZ.²⁶⁴ V případě znaleckého posudku se bude jednat o vadné dílo, pokud nebude odpovídat obsahu ujednané smlouvy. Mimo to bude znalecký posudek vadný vždy, pokud bude vypracován bez ohledu na zákonné náležitosti znaleckého posudku a povinnosti znalce ustanovených v ZnalZ, neboť tento zákonný režim dopadá i na znalecké

²⁵⁹ Je třeba odlišovat pojem „újma“ a pojem „škoda“. Újmou se rozumí ztráta, kterou někdo utrpí na statku chráněném právem, a lze ji dále dělit na újmu majetkovou a nemajetkovou. Majetková újma se nazývá škoda. Škodu je dále možno dělit na skutečnou škodu a ušlý zisk.

²⁶⁰ §2894 odst.1 NOZ.

²⁶¹MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IX. § 2894 – 3081. Praha: Leges, 2018., s. 22.

²⁶¹ §2894 odst.1 NOZ.

²⁶² Typickým případem, kdy zákon výslovně hovoří o náhradě nemajetkové újmy, je zákon č. 82/1998 Sb., Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

²⁶³§2586 odst.1 NOZ.

²⁶⁴ŠTENGLOVÁ, I. *Smlouva o dílo*. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 115.

posudky vypracované mimo řízení.²⁶⁵ Objednatel díla uplatňuje odpovědnost za vadné plnění vůči znalci ve smyslu §2106 a násl. NOZ s přihlédnutím k míře podstatnosti dané vady. Znalec je v důsledku toho povinen k odstranění vady, poskytnutí přiměřené slevy za zpracování znaleckého posudku, a v případě podstatného porušení ujednané smlouvy o dílo je možná i úplná odstoupení objednatel od této smlouvy.²⁶⁶

5.2. Odpovědnost znalce za škodu

5.2.1. Historický kontext odpovědnosti znalce

Až do účinnosti ZnalZ, tj. 1.1.2021, byla odpovědnost za škodu při výkonu znalecké činnosti vymezena pouze NOZ. Jak je uvedeno již výše (kapitola 5.1.3.) aktuálně je odpovědnost znalce za způsobenou škodu vymezena nejen NOZ, ale i §21 ZnalZ. Sama důvodová zpráva k ZnalZ dodává, že se odpovědnostní vztahy i nadále řídí obecnou úpravou vyplývající z NOZ a cílem §21 ZnalZ je pouze explicitně zakotvit odpovědnost znalce za újmu, kterou způsobil výkonem znalecké činnosti.²⁶⁷ Aktuální pojetí sice vychází z myšlenky, že znalec je osobou hlásající se k určitému stavu, což je spjato s vyšší mírou odpovědnosti, ale nebylo tomu tak vždy.

Ač by se na první pohled mohl návrat o stovky let zpět zdát zcela nelogický, jedná se o návrat vcelku podstatný, neboť právě ABGB je základním právním kodexem, který posloužil jako podklad pro úpravu odpovědnosti profesionála podle NOZ. V ABGB se úpravě činnosti vykonávající profesionálem, v našem případě znalcem, věnovaly §1299, §1300 a §1323. Ve smyslu této právní úpravy byl znalec odpovědný za to, že dal někomu za odměnu v rámci výkonu své činnosti nedopatřením škodlivou radu, jinak až na tento případ ručil znalec jen za škodu, kterou způsobil někomu takovou radou vědomě (§1300 ABGB).²⁶⁸

²⁶⁵ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 33.

²⁶⁶ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 193.

²⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz.

²⁶⁸ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 158.

Odklon od tohoto pojetí odpovědnosti za škodu představuje OZ 1964, který upustil od odpovědnosti profesionála, a vymezil ji převážně v §415 a §420 jako obecnou povinnost každého počínat si tak, aby předcházel vzniku škody. Z §420 OZ 1964 vyplývá, že je na poškozeném, aby prokázal protiprávní jednání škůdce, vznik škody a příčinnou souvislost mezi nimi, zatímco škůdce se mohl odpovědnosti zprostit, pokud prokázal, že škodu nezavinil.

NOZ se tak, jak je již výše zmíněno, navrátil k pojetí uvedenému v ABGB, tj. pojetí odpovědnosti profesionála jako příslušníka určitého povolání nebo stavu. Za stěžejní lze v tomto případě považovat §5 odst. 1 a §2950 NOZ. Na základě těchto ustanovení lze dovést, že pokud znalec podá chybný znalecký posudek za úplatu, je povinen tuto škodu nahradit, ačkoliv podal by jej bezúplatně, škodu by byl povinen nahradit pouze v případě, že by zde byl prokazatelný záměr škodu způsobit. Podání znaleckého posudku bezúplatně je možné pouze v případě, že je jeho zpracování iniciováno na základě smlouvy o dílo.

5.2.2. Druhy znalecké odpovědnosti za škodu

Odpovědnost znalce za škodu je možné rozčlenit dle několika kritérií. Za základní druhy odpovědnosti vzniklé při výkonu znalecké činnosti lze považovat odpovědnost znalce vůči objednateli znaleckého posudku, vůči třetí osobě a odpovědnost znalce vůči orgánu veřejné moci.²⁶⁹

5.2.2.1. Odpovědnost znalce vůči objednateli znaleckého posudku

Odpovědnost znalce vůči objednateli znaleckého posudku vychází ze základního pojetí smluvní odpovědnosti, která je řešena v této práci již v kapitole 5.1.3. Jedná se o druh znalecké odpovědnosti, který se v praxi vyskytuje nejčastěji, a jeho podstata je založena na sjednání smlouvy o dílo uzavřené mezi objednatelem (osoba odlišná od orgánu veřejné moci) na straně jedné a zhotovitelem (v tomto

²⁶⁹ Tamtéž, s. 160.

případě znalcem) na straně druhé. Smlouva o dílo se řídí právním režimem, který je pro ni stanoven v NOZ.

Za stěžejní premisu, ze které vychází odpovědnost znalce vůči objednateli znaleckého posudku, lze považovat postavení znalce jakožto profesionála. Toto postavení má znalci, zhotoviteli díla, ve smluvním vztahu zajistit silnější pozici co do vědomostí o dílu, které je předmětem takové smlouvy. Z toho vyplývá, že v případě nejasností, je na znalci, aby po objednateli požadoval upřesnění zadání, či doplňující informace. Dle aktuální zákonné úpravy toto postavení znalce vychází hlavně z §21 ZnalZ a §2950 NOZ. Postavení profesionála bylo osobě znalce však ustálenou soudní praxí přičteno i za právního režimu, který se řídil OZ 1964 (k tomu více v kapitole 5.2.2.).

Obecné soudy jsou při své rozhodovací praxi v otázkách způsobené škody povinny se zabývat a řádně odůvodnit, zda je či není naplněn vztah příčinné souvislosti vycházející z jednání škůdce a vzniklé škody. Povinností znalce je v každém případě zpracovat znalecký posudek řádně, bezchybně, kvalitně a s ohledem na platné právní předpisy. Takové jednání se od znalce vyžaduje i bez ohledu na to, k jakému účelu posudek následně slouží. Zkoumání příčinné souvislosti mezi jednáním znalce a způsobenou škodou lze tedy podrobit otázkám vyplývajícím z teorie ochranného účelu a teorie adekvátnosti kausálního nexu.

Příčinnou souvislost dovodil Ústavní soud na základě adekvátnosti kausálního nexu například v situaci, kdy znalec na základě smlouvy o dílo vypracoval chybný znalecký posudek a tím vznikla objednateli škoda spočívající ve sjednání a následném zaplacení neadekvátní kupní ceny, jež se lišila od ceny, která by byla řádně zjištěna.²⁷⁰ Ústavní soud ve zmíněném případě přikl znalci právě pozici profesionála a stanovil pro něho důsledky z toho vyplývající, i přesto že Nejvyšší soud rozhodl tak, že znalec činil v souladu se zadáním smlouvy o dílo a pokyny, které ke zpracování dostal, a není tedy možné mu přisuzovat škodu vzniklou nižší kupní cenou, neboť ujednání kupní ceny je výsledkem vůle smluvních stran nikoliv znalce.²⁷¹ Příčinnou souvislost mezi vadným znaleckým posudkem a majetkovou újmou lze dovodit i v případě, kdy znalecký posudek nesprávně stanovil výši protiplnění při nuceném výkupu akcií, protože znalecký posudek byl klíčovým podkladem pro stanovení výše protiplnění a rozhodnutí valné

²⁷⁰ Nález ÚS ze dne 1.11.2007, sp.zn. I. ÚS 312/05.

²⁷¹ Rozsudek NS ze dne 27.1.2005, č.j. 25 Cdo 1231/2004.

hromady se v tomto případě dle právní úpravy účinné v době soudního sporu nesmělo odchylovat od výše protiplnění uvedené ve znaleckém posudku.²⁷²

5.2.2.2. Odpovědnost znalce vůči třetí osobě

Při zkoumání odpovědnosti znalce vůči třetí osobě se nevychází ze smluvního vztahu založeného smlouvou o dílo, ale z myšlenky, zda je možná odpovědnost znalce za zpracování nesprávného znaleckého posudku a tím způsobenou škodu i vůči osobě, která nebyla stranou smluvního vztahu zakládající zpracování znaleckého posudku.

K dokreslení představy, je možné uvést případ²⁷³, kdy došlo k zakoupení střešní krytiny, u které následně majitelé nemovitosti, k jejíž stavbě měla být použita, zapochybovali o její konstrukční vhodnosti. Z tohoto důvodu se obrátili na dodavatele krytiny s žádostí o zajištění znaleckého posudku, který by se k vhodnosti krytiny vyjádřil. Výsledkem znaleckého posudku bylo jednoznačné určení krytiny jako konstrukčně nevhodné pro zmíněnou stavbu. Majitelé stavby v důsledku znaleckého posudku zažádali o vrácení střešní krytiny. Bylo jim vyhověno, ale vrácená kupní cena byla ponížena o částku 79.565,- Kč. Znalecký posudek, na základě kterého došlo k určení nevhodnosti střešní krytiny, vycházel z nesprávných podkladů nadiktovaných znalci dodavatelem. Pokud by znalci poskytnuté informace byly správné, výsledek znaleckého posudku by určil, že předmětná krytina je pro danou stavbu vhodná. V důsledku takového postupu vznikla majitelům stavby škoda.

Judikatura dovodila, že taková odpovědnost znalce vůči třetí osobě možná je. Nejvyšší soud k tomu uvedl, že: „Pro uplatnění nároku na náhradu škody podle §420 OZ 1964 není rozhodující, zda mezi poškozeným a tím, kdo mu škodu způsobil, byl závazkový právní vztah, nýbrž platí zásada, že odpovědnost za škodu nese ten, kdo ji způsobil.“²⁷⁴ Přičemž své tvrzení ještě následně podpořil tím, když dodal, že: „Jde o mimozávazkovou odpovědnost za porušení právní povinnosti, založenou na principu presumovaného zavinění. Z hlediska aplikace tohoto ustanovení je nerozhodné, zda vzniklá škoda je následkem porušení povinnosti vyplývající

²⁷² Rozsudek NS ze dne 26.2.2014, sp.zn. 25 Cdo 2706/2012.

²⁷³ Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 14.6.2004, č.j. 13 C 364/2000.

²⁷⁴ Rozsudek NS ze dne 18.10.2005, sp.zn. 25 Cdo 1479/2005.

*z právního předpisu či ze smlouvy, když již dříve soudní praxe dovodila, že porušení smluvní povinnosti je protiprávním úkonem i ve vztahu k poškozenému, který není účastníkem smlouvy.*²⁷⁵

To znamená, že znalec při zpracování znaleckého posudku, kterým vznikne škoda třetí osobě, odpovídá za vzniklou škodu i v případě, že jeho odpovědnost není založena na smluvním vztahu, neboť se jedná o tzv. mimozávazkou odpovědnost vzniklou porušením právní povinnosti. Znalec se v tomto případě dopustí porušení povinnosti vyplývající mu ze ZnalZ a je vůči třetí osobě odpovědný dle §21 odst.1 ZnalZ, který umožňuje, aby se náhrady škody po znalci domáhala osoba, které v důsledku postupu znalce škoda vznikla.²⁷⁶

5.2.2.3. Odpovědnost znalce vůči orgánu veřejné moci

Orgánem veřejné moci je v tomto případě třeba chápat soud, který je nezávislým orgánem vykonávající soudní moc prostřednictvím soudců, tj. nezávislých a nestranných osob. Soud je na základě svého postavení oprávněn v případě nejasností v průběhu řízení ustanovit znalce, který provede důkaz znaleckým posudkem (viz kapitoly 2. a 3.). Nabízí se tedy otázka, kdo je odpovědný za škodu, která by takovým posudkem vznikla. Sama soudní praxe na mnoha případech poukazuje na to, že znalecký posudek není bezchybným důkazem, a na jeho základě může dojít k celé řadě závažných justičních omylů.²⁷⁷

Jedná se o velmi problematickou otázku, neboť škoda, která je v tomto případě poškozenému způsobena, nevychází ze samotného znaleckého posudku, ale z rozhodnutí soudu.²⁷⁸ V praxi se nejčastěji jedná o škodu, která je poškozenému způsobena nižším plněním, jehož výše byla ustanovena právě vadným znaleckým posudkem. Linie mezi odpovědností znalce, který je odborníkem v předmětné problematice, a odpovědností soudce, který je nezávislý a nestranný v rámci výkonu své profese, je tedy velmi nezřetelnou. V důsledku toho lze hovořit o velmi komplikované a sporné otázce.

²⁷⁵ Rozsudek NS ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1479/2005.

²⁷⁶ DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 191.

²⁷⁷ MUSIL, J. *Hodnocení znaleckého posudku* [online]. 2010 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>.

²⁷⁸ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 163.

Ani v případě důkazu znaleckým posudkem není možné prolamovat zásadu volného hodnocení důkazů. Z této myšlenky vychází i Ústavní soud, který se k důkazu znaleckým posudkem vyjádřil již několikrát, a to v tom smyslu, že: „*Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, ani on nepožívá žádné větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti.*“²⁷⁹ Přičemž ve vztahu ke znalci svůj postoj rozvedl ještě tak, že: „*Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, a naopak privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.*“²⁸⁰ I přesto není v kompetenci soudu hodnotit věcnou správnost znaleckého posudku, ale pouze posoudit, zda jsou jeho závěry náležitě odůvodněny a podloženy, a zda nejsou v rozporu s ostatními důkazy.²⁸¹

Judikatura v předmětné otázce zná i situaci, kdy Nejvyšší soud dovodil příčinnou souvislost mezi chybným znaleckým posudkem a vzniklou škodou ve smyslu nálezu Ústavního soudu I. ÚS ČR sp.zn. 312/05, neboť dle jeho závěru byl znalecký posudek sice pouze jedním z podkladů pro vydání rozhodnutí, ale svým obsahem byl značnou příčinnou vzniku škody.²⁸² Nutno podotknout, že v tomto konkrétním případě²⁸³ došlo u soudu nižší instance k zcela zásadnímu pochybení a pouhému převzetí závěru znaleckého posudku bez řádného užití zásady volného hodnocení důkazů a Nejvyšší soud, i přesto rozhodnutí nižší instance zrušil, a dovodil odpovědnost znalce.

Dovození odpovědnost znalce za vzniklou škodu se tak jeví jako otázka velmi složitá, nikoliv však judikaturou již několikrát nezodpovězená.²⁸⁴ Princip odpovědnosti za vzniklou škodu v takovém případě záleží na příčinné souvislosti mezi podáním nesprávného posudku znalcem na straně jedné a vzniklou škodou na straně druhé. Řešení otázky příčinné souvislosti však není otázkou, jež může být řešena v obecné rovině, nýbrž je třeba ji posuzovat v konkrétních souvislostech. Mohlo by se zdát, že příčinná souvislost mezi znaleckým posudkem a vzniklou

²⁷⁹ Nález ÚS ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06.

²⁸⁰ Nález ÚS ze dne 20.5.2008, sp.zn. I. ÚS 49/06.

²⁸¹ Rozsudek NS ze dne 27.2.2019, sp.zn. 22 Cdo 4445/2018.

²⁸² Rozsudek NS ze dne 30.7.2008, sp.zn. 25 Cdo 883/2006.

²⁸³ Rozsudek KS v Plzni ze dne 15.12.2005, č.j. 14 Co 559/2005.

²⁸⁴ K této problematice například i usnesení NS ze dne 28.11.2018, sp.zn. 25 Cdo 2006/2018 a rozsudek NS ze dne 30.10.2013, sp.zn. 25 Cdo 3197/2012.

škodou v předmětné problematice nemůže být dána, neboť je příčinná souvislost narušena volným hodnocením důkazů ze strany soudu, a tak by to měl být soud, kdo je za rozsudek, který závěry způsobující škodu stvrdil, odpovědný. Na obdobné případy však dopadá již výše zmíněná tzv. adekvátnost kauzální nexu, kterou lze vyložit tak, že i když je znalecký posudek hlavně podkladem pro vydání rozhodnutí, je zároveň jeho obsah značnou příčinnou vzniku škody.²⁸⁵ To znamená, že je zde dán vztah příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti znalce při nesprávném zpracování znaleckého posudku a škodou, která vznikla.

Odpověď na otázku, zda je tedy možné odpovědnost znalce dovést v případech, kdy je jeho pochybení ve formě nesprávného znaleckého posudku, „překryto“ rozhodnutím soudu, které je vydáno na základě volného hodnocení důkazů, je kladná. Judikatura již několikrát dovodila, že i v takových případech může být znalec odpovědný.

Dle mého je na základě tohoto postoje k odpovědnosti znalce za způsobenou škodu na místě vyzdvihnout povinnost pojištění znalců, kterou nově zavedl ZnalZ. Ve světle výše zmíněné judikatury a postoje soudů k této problematice nezbyvá než konstatovat, že se jednalo o logický a potřebný krok, kterým je možné do budoucna eliminovat celou řadu problémů.

²⁸⁵ Rozsudek NS ze dne 30.7.2008, sp.zn. 25 Cdo 883/2006.

6. Úprava znalecké činnosti na Slovensku a v Rakousku

Každý právní systém je do určité míry specifický a je charakterizován řadou zvláštností, které se nevyhýbají ani právní úpravě znalectví. Předestření části této problematiky nemá vést pouze k rozšíření právního povědomí čtenáře této diplomové práce o zahraničních poměrech, ale má být i jakýmsi vodítkem k pochopení jednotlivých úmyslů zákonodárce při sestavování ZnalZ. Zákonodárcova inspirace a poučení z rozličných právních úprav znalecké činnosti v jednotlivých evropských státech je více než patrná.

Vzhledem k tomu, že z kapacitních důvodů je možnost přiblížení jednotlivých států a jejich pojetí znalectví značně omezená, rozhodla jsem se věnovat větší pozornost úpravě znalectví na Slovensku a v Rakousku.

Je zcela pádným argumentem, že výběr těchto dvou právních systémů se z pohledu evropského pojetí nejeví jako logický, neboť právě slovenské a rakouské znalectví je tomu českému nejbližší. V rámci komparatistického pojetí by se nabízelo představit například německou úpravu jakožto zástupce klasického střeoevropského systému, či Belgie zastupující stát, který nutně volá po brzké novelizaci představující hlavně formalizaci znaleckých předpisů. V takové komparaci by byly odchylky samozřejmě znatelnější, ale s přihlédnutím k cílům této diplomové práce, kterým je vedle představení nové právní úpravy znalectví i seznámení čtenáře s pojetím odpovědnosti znalce, jeví se mi jako přínosnější řešení představit slovenský a rakouský systém. Slovenské znalectví je vybráno z důvodu společné historie našich států, která samozřejmě až do roku 1993 znamenala společný právní řád, tj. i společnou úpravu znalectví vycházející ze ZnalZ 1967. Naopak u rakouského pojetí je nutné přínos spatřovat v pojetí odpovědnosti znalce vycházející z ABGB, což je pojetí zrcadlící se i do české úpravy znalectví (viz kapitola 5.)

6.1. Slovensko

I po rozdělení Československa na dvě samostatné republiky zůstala úprava znalectví nedotčena. Shodně jako v právním řádu České republiky představoval základní pramen úpravy převzatý ZnalZ 1967. Nové úpravy, která se beze sporu stala hlavní předlohou ZnalZ, se slovenské znalectví dočkalo v roce 2004. Ta nejen že obor znalectví zmodernizovala, ale také změnila celkové vnímání znalecké činnosti jako oboru, který nemá být podnikatelskou činností, nýbrž činností pro znalce pouze vedlejší, což má vést k jejímu odborného provedení.²⁸⁶

Stěžejním právním předpisem je ZnalZ SR upravující nejen činnost znaleckou, ale též tlumočnickou. Zákonodárce zákonnou úpravu však pečlivě rozčlenil, a tak je znalecká činnost od té tlumočnické separována a každá z nich je jednotlivě upravena ve vlastní části zákona.²⁸⁷ Nejedná se o stejné, ale logičtější a přehlednější pojetí, než tomu bylo v ZnalZ 1967. Vedle ZnalZ SR je dále znalectví upraveno několika vyhláškami. Konkrétně se jedná o vyhlášku č. 490/2004 Z. z., Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyhlášku č. 491/2004 Z. z., Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov. Pro obor ekonomiky odvětví odhadu a ceny jsou jednotlivé postupy upraveny zvláštní vyhláškou, tj. vyhláškou č. 492/2004 Z. z. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o stanovení všeobecnej hodnoty majetku.

Základní premisou celého pojetí znalectví na Slovensku je dle aktuální právní úpravy to, že se nejedná o podnikatelskou činnost²⁸⁸, nýbrž o specializovanou odbornou činnost vykonávanou za podmínek stanovených danými právními předpisy.²⁸⁹ Na přístup k této činnosti žadateli vzniká po splnění zákonných podmínek právní nárok.

Dohled nad výkonem znalecké činnosti vykonává Ministerstvo spravodlnosti, které současně vede seznam znalců, tlumočnicků a překladatelů.

²⁸⁶ Dôvodová správa k zákonu č. 383/2004 Z.z., ze dne 10.2.2004.

²⁸⁷ Znalecké činnosti se samostatně věnuje druhá část ZnalZ SR.

²⁸⁸ §2 odst.9 ZnalZ SR.

²⁸⁹ §16 odst.1 ZnalZ SR.

Pouze subjekt, který je zapsán v tomto seznamu, je oprávněn k výkonu znalecké činnosti. Těmito subjekty jsou znalci, znalecké organizace a znalecké ústavy. I zde platí, že tyto subjekty mohou znaleckou činnost vykonávat nejen před orgány veřejné moci, ale i v rámci soukromé sféry na základě smlouvy.

Povinnosti znalce jsou ve slovenské úpravě pojaty velmi podobně jako v té české. Lze zde tedy jmenovat například povinnost mlčenlivosti, povinnost zákonného pojištění či povinnost nestrannosti. Co se však absolutně srovnat nedá, jsou požadavky, které jsou na znalce kladeny v oblasti jejich vzdělávání. Tam je slovenská úprava velmi podrobná a pracuje s pojmy jako je odborné minimum, specializované vzdělávání či vzdělávání soustavné. Každý ze vzdělávacích kurzů má vyhláškou stanovený minimální rozsah, který se pohybuje v řádu desítek a u specializovaného vzdělávání i stovek hodin.²⁹⁰ V důsledky toho je možné s přehledem říci, že odbornost a vzdělávání znalců je jedním z hlavních pilířů, na kterých slovenské znalectví stojí.

Vedle povinností je třeba zmínit i práva znalce, jež jsou opět pojata velmi obdobně jako v ZnalZ. Co se týče znalcova práva na odměnu, zná slovenská právní úprava právo na znalečné a na nahrazení účelně vynaložených nákladů. Výpočet a výše jednotlivých nákladů je určena a vypočtena dle vyhlášky č. 391/2004 Z.z. Tato vyhláška znalečné dělí na tarifní hodnotu a odměnu určenou dohodou stran. Tarifní hodnota, jež se užije u všech znaleckých úkonů učiněných na základě zadání orgánů veřejné moci, je dále rozdělena na sazbu hodinovou, paušální a podílovou.²⁹¹ ZnalZ SR jako jedno z práv znalce stanoví i oprávnění požadovat při výkonu znalecké činnosti od každého součinnost, která mu musí být poskytnuta.²⁹² Což se v praxi osvědčilo jako velmi užitečné a dobré výkladové východisko.²⁹³

Stejně tak jako v České republice i zde se odpovědnost znalce dělí na odpovědnost trestněprávní, správněprávní, procesní a občanskoprávní. Trestněprávní odpovědnost znalce vychází ze skutkové podstaty trestného činu podání nepravdivého znaleckého posudku, za který zákon ukládá možnost znalci uložit trest odnětí svobody v rozmezí jednoho roku až deseti let.²⁹⁴ Správněprávní odpovědnost vychází ze čtvrté části ZnalZ SR, jež se věnuje jednotlivým

²⁹⁰ Podrobnosti vzdělávání znalců upravuje vyhláška 490/2004 Z.z.

²⁹¹ §5, §6 a §7 vyhlášky 491/2004 Z.z.

²⁹² §2 odst. 8 písm. b) ZnalZ SR.

²⁹³ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 73.

²⁹⁴ §347 zákona č.300/2005 Z.z., Trestný zákon.

skutkovým podstatám přestupků a správních deliktů. Jedná se například o porušení povinnosti mlčenlivosti, či porušení povinnosti poskytnout součinnost.²⁹⁵ Slovenská právní úprava procesní odpovědnosti znalce²⁹⁶ se velmi podobá té české, pamatuje obdobně na případy, kdy znalec například nedodržuje povinnosti uložené soudem či se k soudu nedostaví. Dle slovenského práva však nelze znalci uložit náhradu nákladů za zmařené soudní jednání. Občanskoprávní odpovědnost znalce vychází z obecné konstrukce odpovědnosti za škodu dle §420 zákona č.40/1964 Z.z., občianský zákonník²⁹⁷, jenž shodně upravoval tento typ odpovědnosti znalce v České republice před účinností NOZ. V případě posuzování rozsahu odpovědnosti znalce vychází slovenské soudnictví velmi často z obsáhlejší české judikatury. Pokud znalec zpracovává znalecký posudek na základě smlouvy, přichází v úvahu i odpovědnost znalce za vady znaleckého posudku.

Znaleckému posudku a jeho náležitostem se věnuje §17 ZnalZ SR. Znalec ho ve smyslu tohoto ustanovení může podat písemně v průběhu jednání před soudem, ale též ústně do protokolu. Takový posudek může být v listinné, ale i elektronické podobě.²⁹⁸ Po porovnání ZnalZ SR se ZnalZ lze přesvědčivě tvrdit, že se požadavky kladené na znalecký posudek ve slovenské a české úpravě výrazně neliší.

6.2. Rakousko

Vyjma slovenské a polské úpravy, je rakouské pojetí znalectví tomu českému nejbližší. V době, kdy se na území České republiky řídilo znalectví úpravou ZnalZ 1967, byla podoba obou právních režimů znalectví ještě více znatelná, neboť oba právní předpisy byly založeny na stejných základech položených v 19. století a nezměnily se ani po uplynutí 150 let.²⁹⁹

Stěžejní právní předpisy, kterými je znalecká činnost na území Rakouska regulována, jsou zákon č. 137/1975, o všeobecně přísežných a soudně certifikovaných znalcích a tlumočnících (SDG) a zákon č. 136/1975, o odměňování

²⁹⁵ §26 odst.1 písm.c) ZnalZ SR.

²⁹⁶ Jedná se o zákon č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok.

²⁹⁷ Tento zákon je v této práci označen zkratkou OZ 1964.

²⁹⁸ §17 odst.1 ZnalZ SR.

²⁹⁹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 303.

(GebAB). Jednotlivé povinnosti znalců jsou dále stanoveny v dalších procesních předpisech jako je například zákon z 1.srpna 1985, o soudním řízení v občanských právních sporech³⁰⁰ (ZPO).

Dohled nad znaleckou činností je svěřen soudům, především pak předsedům zemským soudů. Za hlavní nástroj dohledu nad znaleckou činností lze považovat vedení seznamu všeobecných přísežných a certifikovaných znalců a udělování certifikace k výkonu znalecké činnosti. Ponechání dohledu v dikci soudů vychází z původní myšlenky, že pro ulehčení jejich rozhodování byl institut soudního znalce zřízen.³⁰¹

Výkon znalecké činnosti v Rakousku je umožněn pouze znalcům, kteří jsou zapsáni v seznamu všeobecných přísežných a certifikovaných znalců, které vedou předsedové zemských soudů.³⁰² Aby mohl být znalec do tohoto seznamu zapsán, musí splnit podmínky, které mu vyplývají z §2 odst.2 SDG. Jedná se například o odborné znalosti a vědomosti o nejdůležitějších právních předpisech týkající se procesních postupů a znalectví³⁰³, desetiletou činnost v předmětném znaleckém oboru³⁰⁴, neomezenou způsobilost k právním úkonům³⁰⁵ a další. Za zmínku stojí i povinnost uzavření a následného doložení znaleckého pojištění, jehož minimální výše činí alespoň 400 000 EUR pro každou pojistnou událost.³⁰⁶ Zápisem do seznamu uděluje předseda zemského soudu znalci na dobu 5 let certifikaci k výkonu znalecké činnosti. Certifikace může být po uplynutí doby prodloužena opakovaně o dalších 5 let. Do seznamu znalců je možné zapsat pouze fyzickou osobu, to však nevylučuje, aby k vypracování znaleckého posudku v konkrétním případě nebyla určena jiná osoba, tj. i osoba právnická.

Mezi práva znalce zařadit právo na odměnu³⁰⁷, na kterou má znalec nárok dle GebAB. Dále lze do práv znalce zařadit možnost odmítnutí znaleckého posudku³⁰⁸, či možnost prokazovat se znaleckým průkazem vydaným předsedou

³⁰⁰ Tento zákon bývá těž označen zkráceně jako tzv. „Zivilprozessordnung“ čili „Občanský soudní řád“.

³⁰¹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 303.

³⁰² §2 odst.1 a §3 odst.1 SDG.

³⁰³ §2 odst.2 bod 1 písm. a) SDG.

³⁰⁴ §2 odst.2 bod 1 písm. b) SDG.

³⁰⁵ §2 odst.2 bod 1 písm. c) SDG.

³⁰⁶ §2a odst. 1 a 2 SDG.

³⁰⁷ Výše odměny znalce upravuje GebAB. V Rakousku je odměňování znalce postaveno na to, že znalec je odborník, který má být za svou práci náležitě ohodnocen. Hodinová sazba tak dosahuje dle potřebných znalostí a zkušeností znalce až do výše 120 EUR.

³⁰⁸ §408 ZPO.

soudu.³⁰⁹ I v tomto právním systému má znalec právo požadovat součinnost soudu a třetích stran. Toto právo mu však vyplývá z pátého oddílu ZPO, nikoliv ze samotného SDG.

Povinnostmi znalce uvedenými v SDG je podání znalecké přísahy³¹⁰, synonyma pro náš znalecký slib, a povinné užívání kulaté pečeti.³¹¹ V případě, že je znalec ustanoven, je jeho zákonnou povinností obdobně jako v České republice znalecký posudek vypracovat.³¹² Další povinnosti znalci vyplývají ze ZPO, jenž stanoví znalci povinnost dodržení přiměřené lhůty pro vypracování znalecké posudku, či povinnost sdělit soudu ve lhůtě 14 dní, zda je schopen takový posudek vůbec vystavit.³¹³ V případě písemného posudku je znalec povinen k němu podat ústní vysvětlení nebo jej vysvětlit při ústním jednání.³¹⁴ V trestním řízení je znalec povinen řídit se předvoláním státního zástupce a soudu³¹⁵, v případě, že tak neučiní, nerespektuje stanovenou lhůtu a zavíní svým jednáním průtahy v řízení, je možné jej sankcionovat nad rámec zbavení funkce i povinností uhradit pokutu do výše až 10 000 EUR.³¹⁶

Co se týče odpovědnosti znalce, zná rakouský právní systém odpovědnost trestněprávní, procesněprávní a občanskoprávní. Správněprávní odpovědnost znalce a s ní spojené řízení rakouské právo nezná.³¹⁷ Trestněprávní odpovědnost znalce upravuje zákon č. 60/1974, trestní zákoník (StGB). Ten říká, že pokud podá znalec úmyslně nepravdivý znalecký posudek, jedná tak v rozporu se svou profesní přísahou, a bude za takové jednání potrestán odnětím svobody v rozmezí 6 měsíců až 5 let.³¹⁸ Procesněprávní odpovědnost znalce se řídí ZPO a vzniká v případě, že znalec svým jednáním způsobuje průtahy v řízení, a jinak jeho průběh komplikuje, například nedostavením se k soudnímu jednání. Pokud jedná znalec v rozporu s ZPO opakovaně, soud toto chování promítne do jeho žádosti o prodloužení znalecké certifikace. Odpovědnost znalce za způsobenou újmu je upravena v ABGB. Ten se shodně jako NOZ staví ke znalci jako k osobě veřejně se hlásící

³⁰⁹ §8 odst.1 SDG.

³¹⁰ §5 SDG.

³¹¹ §8 odst.5 SDG.

³¹² DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 66.

³¹³ §357 odst.1 ZPO.

³¹⁴ §357 odst.2 ZPO.

³¹⁵ §127 odst.1 StPO.

³¹⁶ §127 odst.5 StPO.

³¹⁷ DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 67.

³¹⁸ §288 odst.2 StGB.

k úřadu, který vyžaduje odborných znalostí³¹⁹, čímž je dána speciální odpovědnost osoby poskytující odbornou pomoc. ABGB v takových případech vychází z domněnky existence zaviněného jednání, jehož důsledkem je vzniklá škoda. Pokud znalec poskytne za odměnu nedopatřením škodlivou radu, je v takovém případě odpovědný též.³²⁰

Značnou odlišnost od české úpravy lze spatřovat v požadavcích, které jsou kladeny na znalecký posudek. Na rozdíl o českého zákonodárce, který věnoval strukturu znaleckého posudku nejedno ustanovení ZnalZ a ZnalČinV, rakouský zákonodárce přesnou strukturu znaleckého posudku nikterak nestanovil. Znalecký posudek může mít písemnou i elektronickou podobu, a pokud jej soud shledá jako neúplný, může nařídit doplnění takového posudku, ale i vypracování posudku nového.

³¹⁹ §1299 ABGB.

³²⁰ §1300 ABGB.

7. Závěr

Cílem této diplomové práce, který jsem si vytyčila v úvodu, bylo představit osobu znalce a institut znaleckého posudku v širší rovině. Dosažení tohoto cíle si práce vytyčila prostřednictvím jednotlivých dílčích cílů, kterými byly důkladné představení znaleckého posudku v kontextu ostatních demonstrativně vyčtených důkazních prostředků v OSŘ, přiblížení osoby znalce a požadavků na něj kladených, vymezení a představení velmi opomíjeného tématu znalecké odpovědnosti s důrazem na odpovědnost znalce za způsobenou škodu a v neposlední řadě pro porovnání stručné přiblížení znalectví na Slovensku a v Rakousku. Diplomová práce současně svého čtenáře průběžně upozorňuje na odlišnosti mezi ZnalZ 1967 a ZnalZ. Účelem bylo čtenáře na tyto změny upozornit, ale též mu demonstrovat, kam se obor znalectví rozhodl zákonodárce prostřednictvím jeho nové zákonné úpravy směřovat.

Jsem si vědoma toho, že se jedná o velmi rozsáhlé a komplexní téma, které svým rozsahem nad rámec převyšuje kapacitu této diplomové práce. I přesto se však domnívám, že se výše uvedené cíle podařilo naplnit, a tím čtenáři toto téma nejen srozumitelně přiblížit, ale též v něm zanechat alespoň základní povědomí o předmětné problematice.

Ačkoliv znalecký posudek není nikterak privilegovaným důkazním prostředkem, je důkazním prostředkem velmi významným. Nejen civilní proces by se v dnešním světě, který nabízí takřka neomezené možnosti, bez odborných znalostí, které znalec prostřednictvím znaleckého posudku nejen soudu předá, neobešel. Je sice pravdou, že soud i v případech důkazu znaleckým posudkem postupuje dle zásady volného hodnocení důkazů, ale není v jeho kompetenci posuzovat správnost takového posudku, a proto je třeba o to více dbát na to, aby byl předložený posudek kvalitní a správně vypracovaný. To lze zajistit jednoduchým a jediným řešením, kterým je kvalita znalce, jenž posudek vypracovává.

Troufám si tvrdit, že zpřísnění podmínek pro zápis do seznamu znalců, které zavedl ZnalZ, je na místě, neboť se jedná o správný krok k zajištění a prověření odbornosti jednotlivých znalců. V tomto duchu vnímám za povedené, respektive spravedlivé, i zavedení právního nároku na zápis do seznamu znalců, jenž může dle mého do určité míry pro znalce působit motivačně, neboť se jedná o cíl, k jehož

dosažení vede pro všechny bez rozdílu totožná cesta. Názor, že v důsledku zpřísnění podmínek pro zápis do seznamu znalců dojde ke snížení zájmu o výkon této činnosti, byl v minulosti většinový, zda správný, však dle mého zůstává stále nezodpovězenou otázkou, neboť mi nepřijde vhodné činit tak rok po účinnosti nového zákona, a navíc v době, kdy stále trvá pětileté přechodné období. Pokud se časem opravdu potvrdí, že tento krok znamenal značný pokles počtu znalců, není ani to dle mého důvodem označit jej za nesprávný. Pokud znalec splní podmínky a setrvá u výkonu znalecké činnosti, je to pouze dalším důvodem, proč nepochybovat o jeho profesionalitě a odbornosti. Ani v případě znalce, který je ve znaleckém seznamu nováčkem, a nemá za sebou historii ve výkonu znalecké činnosti, není dána možnost pochyb o jeho odbornosti, neboť prokázal, že ve světle aktuálních požadavků kladených na znalce a jejich činnost, má předpoklady obstát. Nejsem tedy schopna v tuto chvíli najít argument, proč by se zpřísnění podmínek pro přístup ke znalecké činnosti mělo jevit jako chybný krok.

Na cestě za kvalitním a správně vypracovaným posudkem lze vyzdvihnout i vůli zákonodárce přesně stanovit podobu, kterou má posudek mít. Není možné zákonodárci vyčítat, že podobě znaleckého posudku vyčlenil značnou část nejen ve ZnalZ, ale i ve ZnalČinV. Nejen že se jedná o postup, který bez pochyb vede v důsledku splnění jednotlivých podmínek k zajištění kvality znaleckého posudku, ale také se jedná dle mého i o postup, který do určité míry zajišťuje minimálně méně průtahů v řízení. Je zde možné argumentovat rakouskou právní úpravou, která podmínky pro vypracování a náležitosti znaleckého posudku neobsahuje, takže v případě nespokojenosti soudu s jeho obsahem, je třeba znalce vyzvat k dalšímu doplnění, přepracování apod., což v důsledku znamená zbytečné průtahy v řízení, jež by bylo možné odstranit jednotným ustanovením náležitostí pro všechny posudky. I české soudnictví je obecně za průtahy kritizováno a znalecký posudek je označován za důkazní prostředek nadužívaný, je tak jasné, že jakékoliv ulehčení a urychlení, které dle mého tato podrobná zákonná úprava znaleckého posudku představuje, je ku prospěchu.

I přesto že jsem v určitých částech této diplomové práce označila téma odpovědnosti znalce za opomíjené, není možné tvrdit, že se k němu tak staví i ZnalZ. Výslovné zakotvení odpovědnosti znalce, je dle mého názoru velmi zásadním krokem k tomu, jak na znalce při výkonu jejich činnosti působit. Je tak třeba i tento krok přičíst novému ZnalZ k dobru.

Budu se opakovat, že je ještě vcelku brzy dovozovat jakékoli závěry, zda je nová úprava znalectví dostatečná a správná. Je na místě zmínit i kroky jako je přesunutí celého dohledu do kompetence Ministerstva spravedlnosti, které s touto agendou nemá dostatečné zkušenosti a v budoucnu může docházet k jeho přetěžování, což může vést k neefektivitě a zbytečným průtahům. Zastaralá znalecká právní úprava nebyla ovšem jediným problémem znalectví. Není možné opomenout kritiku vznášející se nad §127a OSŘ., či nad nekritickým hodnocením znaleckých posudků, což jsou oblasti, na které je třeba se do budoucna též zaměřit, přehodnotit jejich efektivitu a s rozmyslem se je pokusit laicky řečeno vylepšit.

Dovolím si tedy poznatky z diplomové práce shrnout tak, že ačkoliv se zákonodárce zcela očividně při tvorbě ZnalZ inspiroval u slovenských sousedů, kde se tento model znalectví osvědčil, nelze jej pouze slepě převzít a čekat, že se stejně osvědčí i v České republice. Stojím si však za tím, že zákonodárce ZnalZ české znalectví minimálně nasměroval správným směrem. Doufejme, že se mu tak v následujících letech povede znalectví napravit reputaci a vrátit znalcům a znaleckým posudkům takovou míru odbornosti, která je po nich při nejmenším očekávána.

Resumé

This diploma thesis deals with an expert and an expert means as one of the means of evidence in civil court proceedings.

The aim is to present this topic in a broader context. The thesis does so in the context of individual sub-objectives, which is the presentation of expert opinion as one of the evidence demonstratively read in Act No. 99/1963 Coll., Code of Civil Procedure, introduction of the expert, analysis of expert liability with emphasis on liability and a brief comparison of expertise in Slovakia and Austria.

The thesis has 7 main chapters. Chapter No. 1 is an introduction, which describes my motivation to choose a topic and the objectives of the thesis are set there. Chapter No. 7 is the conclusion where I summarize what I came up with during the thesis and evaluated the new legislation of expertise.

The second chapter deals with the means of evidence, which, together with the expert opinion, are demonstratively defined in Act No. 99/1963 Coll., Code of Civil Procedure.

The third chapter deals with the expert opinion separately and defines this evidence in the context of the applicable legislation. It acquaints the reader with the individual requirements that are placed on him, with his legal requirements, but also with how he is evaluated. This chapter also deals with the topic of the revision expert opinion.

The fourth chapter defines an expert. It also deals with the legal conditions that are imposed on it. It deals with the professional examination, the expert list, its rights and obligations, but also with the performance of supervision over the expert activity.

The fifth chapter is special and deals with the topic of expert responsibility. Describes the responsibility of the expert in general. It divides it into public and private. Special attention is paid to the expert's liability for the damage caused.

The sixth chapter is summary and comparison of the regulation of expert activity in Slovakia and Austria.

The individual chapters and subchapters contain a comparison of Act No. 254/2019 Coll. and Act No. 36/1967 Coll. The diploma thesis is prepared according to the current legal status.

Zdroje

Monografie

- BRADÁČ, A., VÉMOLA, A. a BRADÁČ, A. *Soudní znalectví ve vybraných technických a ekonomických oborech po 1.1.2021*. 2. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM s.r.o., 2021. ISBN 978-80-7623-061-3.
- DÖRFL, L. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-790-3.
- KNAPP, V. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.
- KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-042-4.
- STAVINHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení nalézací*. Brno: Iuridica Brunensia, 1996. Učebnice (Iuridica Brunensia). ISBN 80-85964-25-2.
- STAVINHOVÁ, J. a HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. (Edice učebnic PrF MU v Brně; sv. 332.) ISBN 80-210-3271-5.
- SVOBODA, K. *Dokazování*. Praha: ASPI – Wolters a Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357414-7.
- SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3.
- ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-539-8.
- ŠTENGLOVÁ, I. *Smlouva o dílo*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-717-0.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-07.
- ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

Komentáře

- DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-148-2.
- DÖRFL, L., KRYSL, A., LEHKÁ, M., VISINGER, R. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-823-8.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kolektiv. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.
Dostupné také v systému Beck-online.cz.
- JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. ISBN 978-80-7598-369-5.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250 l). Civilní proces. Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a.s., 2016. ISBN 978-80-7478-986-1.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-852-8.
Dostupné také v systému Beck-online.cz.
- MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IX. § 2894 – 3081. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-199-1.
- SVOBODA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9.
- SVOBODA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-828-3.
Dostupné také v systému Beck-online.cz.

Odborné články

- KŘÍSTEK, L. *Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce*. Sborník Karlovarské právnické dny. 2013, (21).
- SVOBODA, K. *Místo znaleckých posudků odborná vyjádření*. Právní rádce: měsíčník vydavatelství *Economia*, a.s. 2011, (12). ISSN 1210-4817.

Internetové zdroje

- ČERNOHLÁVEK, J. *Hodnocení a kritika znaleckých posudků (nejen) ve stavebnictví*. Bulletin Stavební právo [online]. 2018 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.advokatcernohlavek.cz/clanky-s-pravni-tematikou/hodnoceni-a-kritika-znaleckych-posudku-nejen-ve-stavebnictvi>
- DRAŽKA, Š. *Přezkum znaleckých posudků* [online]. 11.1.2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>
- DUFFEK, L., HEYDUK, J. a KAČEROVÁ, L. *Revizní znalecký posudek v civilním řízení* [online]. 3.8.2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/revizni-znalecky-posudek-v-civilnim-rizeni-111551.html>
- GRYGAR, J. *(Ne)zrušit § 127a o. s. ř.?* Bulletin advokacie [online]. 2016 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nezrusit-127a-o.-s.-r>
- GRYGAR, J. *USTANOVENÍ § 127A O. S. Ř. A JEHO DALŠÍ LEGISLATIVNÍ SMĚŘOVÁNÍ*. Bulletin advokacie [online]. 2018 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ustanoveni-127a-o.-s.-r.-a-jeho-dalsi-legislativni-smerovani>
- MUSIL, J. *Hodnocení znaleckého posudku* [online]. 2010 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>
- PINKAVOVÁ, Z. *HODNOCENÍ VĚROHODNOSTI SVĚDECKÉ VÝPOVĚDI V CIVILNÍM ŘÍZENÍ*. Bulletin advokacie [online]. 2015 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/hodnoceni-verohodnosti-svedecke-vypovedi-v-civilnim-rizeni>
- ŠTURM, J., FORST, A., VITOVSKÁ, K. *7 základních změn v regulaci znalecké činnosti dle zákona o znalcích* [online]. 19.1.2022 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/7-zakladnich-zmen-v-regulaci-znalecke-cinnosti-dle-zakona-o-znalcich-114115.html>
- TELEČEK, I. *Posuzování obvyklé ceny u převodu nemovitostí* [online]. 3.8.2015 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/posuzovani-obvykle-ceny-u-prevodu-nemovitosti?browser=mobi>

Právní předpisy

zákonné

- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
- zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád
- zákon č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

podzákonné

- vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
- vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném

- vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví

Další legislativní zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz

Judikatura

NS

- Rozsudek NS ze dne 28.5.1999, sp.zn. 2 Cdon 1619/1996
- Rozsudek NS ze dne 25.4.2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001
- Rozsudek NS ze dne 27.1.2005, sp.zn. 25 Cdo 1231/2004
- Rozsudek NS ze dne 18.10.2005, sp.zn. 25 Cdo 1479/2005
- Rozsudek NS ze dne 10.8.2006, sp. zn. 21 Cdo 1898/2014
- Rozsudek NS ze dne 29.5.2007, sp.zn. 33 Odo 324/2005
- Rozsudek NS ze dne 30.7.2008, sp.zn. 25 Cdo 883/2006
- Rozsudek NS ze dne 26.8.2010, sp.zn. 25 Cdo 2414/2008
- Rozsudek NS ze dne 9.12.2010, sp.zn 28 Cdo 329/2020
- Rozsudek NS ze dne 9.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010
- Rozsudek NS ze dne 24.4.2012, sp.zn. 21 Cdo 4562/2010
- Rozsudek NS ze dne 30.10.2013, sp.zn. 25 Cdo 3197/2012
- Rozsudek NS ze dne 22.1.2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013
- Rozsudek NS ze dne 26.2.2014, sp.zn. 25 Cdo 2706/2012
- Rozsudek NS ze dne 17. 7. 2014, sp.zn. 21 Cdo 2616/2013
- Rozsudek NS ze dne 27.2.2019, sp.zn. 22 Cdo 4445/2018
- Usnesení NS ze dne 26.10.2011, sp.zn. 30 Cdo 937/2011
- Usnesení NS ze dne 2.10.2013, sp.zn. 3 Tdo 109/2013
- Usnesení NS ze dne 28.11.2018, sp.zn. 25 Cdo 2006/2018

ÚS

- Nález ÚS ze dne 4.12.1997, sp.zn. III ÚS 149/97
- Nález ÚS ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

- Nález ÚS ze dne 1.11.2007, sp.zn. I. ÚS 312/05
- Nález ÚS ze dne 20.5.2008, sp.zn. I ÚS 49/06
- Nález ÚS ze dne 16.10.2008, sp,zn. I. ÚS 1012/07
- Nález ÚS ze dne 24.7.2013, sp. zn. I. ÚS 4457/12
- Usnesení ÚS ze dne 3.6.2010, sp. zn. III. ÚS 1336/10

KS

- Rozsudek KS v Plzni ze dne 15.12.2005, č.j. 14 Co 559/2005

OS

- Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 14.6.2004, č.j. 13 C 364/2000

Cizojazyčné právní předpisy

- JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie (Všeobecný zákoník občanský)
- BGBl Nr. 60/1974, Strafgesetzbuch (Rakouský trestní zákoník)
- BGBl Nr. 631/1975, Strafprozeßordnung (Rakouský trestní řád)
- BGBG Nr. 136/1975, Gebührenanspruchsgesetz (Zákon o poplatcích)
- BGBl Nr. 137/1975, Bundesgesetz über die allgemein beeideten und gerichtlich zertifizierten Sachverständigen und Dolmetscher (Federální zákon o obecně přísězných a soudních znalcích a tlumočnících)
- RGGBl Nr. 113/1895, Zivilprozessordnung (Rakouský občanský soudní řád)
- zákon č. 382/2004 Z.z, Zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Ostatní cizojazyčné zdroje

- Dôvodová správa k zákonu č. 383/2004 Z.z., ze dne 10.2.2004